

Közös európai adásvételi jog?
Common European Sales Law?

TDK – dolgozat

Európai és Nemzetközi Jogi Szekció

Szerző: Kiss Lilla Nóra, joghallgató

Konzulens: Dr. Angyal Zoltán, egyetemi docens

Miskolci Egyetem

2013.

Tartalom

Bevezető	4
1. A CESL iránti igény felmerülése és előzményei.....	6
1.1. Unitas via Diversitas? Avagy létezik-e az egység a sokféleségben?	6
1.2. Az európai magánjog harmonizációjának lépései a CESL-javaslatig	7
1.3. Miért van szükség közös európai adásvételi jogra?.....	9
1.4. Gondolatok az európai vételi jog egységével kapcsolatban	11
2. A közös európai adásvételi jog lényeges jogi kérdéseket felvető pontjai	13
2.1. A CESL célja.....	13
2.2. A CESL és a CISG viszonya	14
2.3. A CESL és a nemzetközi magánjog kapcsolata	15
2.4. A CESL szakpolitikai megvalósulása	16
2.5. Az Európai Uniónak van-e hatásköre a szerződési jog szabályozására?.....	17
2.6. Megfelel-e a CESL a szubszidiaritás és az arányosság követelményeinek?	19
2.7. A CESL hatálya.....	20
2.8. Lex specialis derogat legi generali?	21
2.9. Egy „költői kérdés”	22
2.10. Opcionális, vagy mégsem?.....	25
2.11. Lehetne-e kötelező a CESL?	25
2.11. A CESL-javaslat összegzése	26
3. Az egyes tagállami és jogalkalmazói állásfoglalások és ellenvetések.....	27
3.1. Az egyes tagállami állásfoglalások és jogalkalmazói vélemények	28
3.1.1. Az Egyesült Királyság álláspontja:.....	28
3.1.2. Németország álláspontja.....	34
3.1.3. Magyarország, a Cseh Köztársaság és Lengyelország álláspontja.....	38
4. Következtetések, záró gondolatok.....	45

IRODALOMJEGYZÉK	47
KÖNYVEK:	47
TANULMÁNYOK, CIKKEK, ÉRTEKEZÉSEK:	47
EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEINEK HIVATALOS DOKUMENTUMAI:	47
TAGÁLLAMOK ÉS JOGALKALMAZÓK ÁLLÁSFOGLALÁSAI, VÉLEMÉNYEI, VÁLASZAI, HIVATKOZOTT JOGSZABÁLYOK:	48
INTERNETES OLDALAK:	52

Bevezető

Közös európai adásvételi jog? Az Európai Unió (a továbbiakban: EU) napjainkra kiterjedt jogi szabályozási kerettel és háttérrel rendelkező szerveződés. A 2008-as világgazdasági válság azonban rávilágított arra, hogy a szabályozás még nem fogja át kellően a gazdasági élet minden fontos területét. Az európai szerződési jog közös referenciakerete vagy hivatkozási kerete (*Common European Frame of Reference, CEFR/CFR*) egy szabvány szerződéstárként megoldást nyújthatna sok problémára, azonban a határon átnyúló adásvételi ügyletek kérdésében még nincs közösen és egységesen elfogadott uniós joganyag. Az 1980-ban elfogadott és csaknem minden tagállam által aláírt¹ ENSz Egyezmény az Áruk Nemzetközi Adásvételi Szerződéseiről, közismert nevén a Bécsi Vételi Egyezmény (*United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, CISG*) sok kérdésben irányadó lehet az adásvételi szerződések megkötésekor és a jogviták rendezésekor, azonban nem alkalmazható minden esetben és nincs tekintettel az Európai Unió belső piacának specifikumaira.

A hézagok áthidalása és az egységes európai rendszer kimunkálása érdekében felvetődött az igény egy közös európai adásvételi jog (*Common European Sales Law, a továbbiakban: CESL*) kidolgozására vonatkozóan, mely a közös európai referenciakeret leszűkítését jelentené az adásvételi ügyletekre. Ezen szabályanyag kidolgozása jelenleg napirenden van az Európai Unió intézményeinél, különösen a politikai síkon történő egyeztetésekben közvetlenül érintett három uniós intézményben: a Bizottságban, az Európai Parlamentben és a Tanácsban. Ehhez a tervezethez, vagy más néven tudományos változathoz alakítják most ki a tagállamok állásfoglalásaikat.

Tudományos Diákköri Konferenciára (TDK) benyújtott dolgozatom alapvetően a közös európai adásvételi jog esetleges létrejöttének előnyeit, hátrányait, megvalósulásának kereteit, jellegét és következményeit mutatja be. Kitérek a szabályozás előzményeire, szükségességére, esetleges szerződési jogi hatásaira, valamint feldolgozom az uniós intézmények által kiadott véleményeket és hivatalos állásfoglalásokat. Magyar és idegen nyelvű szakirodalom elemzésével és európai joggyakorlatból vett példákkal, esetekkel alátámasztva igyekszem

¹ A CISG-nek jelenleg 80 Szerződő Fele van, köztük az EU csaknem minden tagállama, kivéve: Nagy-Britannia, Írország, Málta és Portugália, szerződő feleket lásd: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html

minél szélesebb körűen rávilágítani a szabályozás szükségességének kérdésére. A tervezet tehát a tudományos érdeklődés középpontjában áll, amelyet jól mutat az a tény is, hogy bár kötelező erőről a jelenlegi állapotban természetesen nem beszélhetünk (sőt még mind a mai napig kérdéses, hogy az uniós intézményekre nézve fog-e kötelező erővel hatni), a CESL-tervezetben foglalt rendelkezések már most több idegen nyelvű és hazai jogtudós vizsgálódásának középpontjába kerültek és a nemzeti parlamentek előtt is napirenden van a kérdés.

A választott jogterületet két szempontból tartom fontosnak bemutatni. Egyrészt a téma aktualitása az, ami felkeltette érdeklődésemet, valamint a témát övező heves vitákat és merőben eltérő vélemény-nyilvánításokat találtam – és a dolgozat lezárását követően is találom – érdekesnek. Aktualitását mutatja az is, hogy jelenleg az Európai Unió Tanácsának soros elnöke, Litvánia is az elnökség egyik prioritásaként kezeli a kérdést. Másrészt a közös európai adásvételi jog a hétköznapi emberek, a fogyasztók életét és mindennapját is érintheti, éppen ezért nem lehet közömbös a jogászoknak és joghallgatóknak sem. Adásvételi szerződéseket nap, mint nap kötünk. Az Unió általi magánjog egységesítésre való törekvés valószínűleg hatással lesz a tagállamok nemzeti polgári jogi szabályozására is, éppen ezért lényeges, hogy milyen állásfoglalásokat adnak ki a tagállamok, valamint milyen rendelkezéseket fogad el majd az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament a közös európai adásvételi jogot illetően.

1. A CESL iránti igény felmerülése és előzményei

1.1. *Unitas via Diversitas? Avagy létezhet-e az egység a sokféleségben?*

A kötelmi jog szabályainak egységesítése iránti törekvés több mint két évtizede felmerült és azóta is aktuális kérdés Európában. Az Európai Parlament meglehetősen korán, mintegy előremutató módon már 1989-ben és 1994-ben felhívta a Bizottságot egy-egy állásfoglalásában² arra, hogy kezdje meg a tagállamok magánjogának a harmonizálására irányuló munkálatokat. Ezen felhívások eredménytelensége után 1999-ben az Európai Tanács a tamperei csúcstalálkozója alkalmával felkérte a Bizottságot egy átfogó tanulmány kidolgozására arra nézve, hogy szükséges-e a tagállamok magánjogának egységesítése vagy harmonizációja. A Bizottság válaszul 2001-ben kiadott egy, az európai szerződési jogra vonatkozó közleményt.³ Ez a bizottsági közlemény nagy jelentőséggel bír, mert ez volt az első bizottsági konzultációs dokumentum, amely a tagállamok szerződésjoga között fennálló eltérésekből adódó problémák tekintetében egy fontos párbeszédet és vitafolyamatot indított el. Feltette a kérdést, hogy szükséges-e ezen problémák megoldása érdekében közösségi szinten cselekedni. Ezáltal elindította azt a több éves folyamatot, ami először a közös referenciakerethez, majd ugyan csak közvetetten, de napjainkra a közös európai adásvételi jog ötletéhez – illetve immáron konkrét rendelet-tervezetéhez – vezetett.

A kérdés az, hogy megalapozott-e az az elképzelés, hogy az Európai Unió egységes szerződési jogi szabályokkal működjön? Lemondhatnak-e a tagállamok nemzeti magánjoguk „primátusáról” az „uniós magánjog primátusáért”? Dolgozatomban ezen kérdésekre keresek válaszokat és megoldásokat.

² European Parliament Resolution on action to bring into line the private law of the Member States (HL C 158., 1989.6.26., 400. o.) és European Parliament Resolution on the harmonisation of certain sectors of the private law of the Member States (HL C 205., 1994.7.25., 518. o.)

³ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European Contract Law, COM(2001) 398 final, 11.7.2001.

1.2. Az európai magánjog harmonizációjának lépései a CESL-javaslatig

Az európai magánjog egységesítése iránti törekvés, ahogy az előző részben említettem, már évtizedek óta az aktuális napirendi pontok közé tartozik. Az európai szerződési jog felé történő előrehaladás szakpolitikai választási lehetőségeiről szóló *Zöld Könyv*⁴ 2010. júliusi közzétételével az Európai Bizottság nyilvános konzultációt indított, amelyben különböző szakpolitikai lehetőségeket vázolt fel azzal kapcsolatban, hogy hogyan erősíthető a belső piac ebben a folyamatban illetve ezzel a folyamattal. Erre válaszul az EP a 2011. június 8-i állásfoglalásában kifejezte, hogy támogatja egy olyan jogi eszköz létrehozását, amely elősegítené a belső piac létrehozását és működését, és amely a kereskedők, a fogyasztók, és a tagállamok igazságszolgáltatási rendszerei javát szolgálná. A Bizottság az „Európa 2020” című közleményében⁵ elismeri annak szükségességét, hogy a kereskedők és a fogyasztók számára könnyebbé és kevésbé költségessé kell tenni azt, hogy a más tagállamokban működő partnereikkel szerződéseket köthessenek. Az *európai digitális menetrend*⁶ felvázol egy választható európai szerződési jogi eszközt a szerződési jog széttagoztságának leküzdése és az e-kereskedelemben vetett fogyasztói bizalom fellendítése érdekében.⁷

Az említett jogterület Közösségen belüli egységesítésére (és így a CFR létrehozására) számos független, tudományos csoport jött létre az elmúlt 30 évben. Ilyen pl. az *Ole Lando*⁸ professzor vezetésével 1982-ben⁹ alakult Európai Szerződési Jogi Bizottság vagy más néven Lando-Bizottság (*Commission on European Contract Law*), a (szintén vezetőjéről is elnevezett) Gandolfi csoport¹⁰ vagy más néven *Pavia Group* és ahhoz köthető *Academy of European Private Lawyers*¹¹, a Trentói Egyetem által fémjelzett Common Core Csoport (*Common Core of European Private Law Project*)¹², az Európai Szerződésjogi Társaság¹³

⁴ A Bizottság 2010 júliusában elfogadta a fogyasztók és a vállalkozások javára szolgáló európai szerződési jog felé történő előrehaladás szakpolitikai választási lehetőségeiről szóló zöld könyvet, COM(2010) 348 végleges

⁵ Az egységes piaci intézkedéscsomag COM(2011) 206 végleges, 2011.4.13.. 19. o., és az éves növekedési jelentésnek az Európa 2020 kapcsán elért haladásról szóló 1. melléklete (COM (2011) 11 –A1/2, 2010.1.12. 5. o.) szintén említik az európai szerződési jogi kezdeményezést.

⁶ COM (2010) 245 végleges, 2010.8.26., 13. o.

⁷ A Bizottság javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a közös európai adásvételi jogról, Brüsszel, 2011.10.11. COM(2011) 635 végleges, 5.o.

⁸ Ole Lando, a Koppenhágai Business School professzora

⁹ Több forrás szerint 1980, azonban maga Ole Lando 1982-t említi a cikkeiben, ezért én is ezt fogadtam el valónak

¹⁰ Gandolfi csoportról lásd: Dr. Mátyás Imre, Az európai szerződési jog egységesítése a közösségi jogalkotás és a magyar rekodifikáció tükrében, Phd. értekezés, 2005, 92.o.

¹¹ <http://www.accademiagiurprivatistieuropei.it> (2013.10.11.)

¹² <http://www.jus.unitn.it/dgs/common-core> (2013.10.11.)

(*Society of European Contract Law, SECOLA*)¹⁴, az *Academy of European Law (ERA)*¹⁵, a Biztosítási Jogi Csoport (*Project Group on a Restatement of European Insurance Contract Law*¹⁶), a 2002-ben létrehozott Acquis csoport (*European Research Group on Existing EC Private Law, Acquis Group*) és az 1998-ban alakult Európai Polgári Törvénykönyv Kutatócsoport (*Study Group on a European Civil Code, Study Group*) is. Ezen csoportok közül a *Pavia Group* a konkrét normaszövegek összeállításán dolgozik, a többi csoport azonban „a szerződési jog tagállami és közösségi normáit gyűjti és hasonlítja össze, esetleg gyűjteményeket publikál.”¹⁷ Az Európai Polgári Törvénykönyv Kutatócsoport és az Acquis-csoport dolgozta ki a közös referenciakeret-tervezetet (DCFR) az európai szerződési jogra vonatkozóan¹⁸ és megküldte az Európai Bizottságnak 2007. december 28-án, majd „2008-végére lezárták az ezzel kapcsolatos kutatómunkákat és tanulmányként közzétették a DCFR-t”¹⁹. A CFR a jövőbeli közösségi vívmányok javítását célozta úgy, hogy „a közösségi vívmányokból és a tagállamok jogrendjében található legjobb megoldásokból kiindulva világosan meghatározza a jogi szakkifejezéseket, valamint a szerződési jog alapelveit és koherens mintaszabályait”²⁰. A DCFR az Európai Szerződési Jog Alapelvein²¹ (PECL) alapul, mely nem hivatalos jogforrás, hanem ajánlás értékű mintaszabályzat. „A „követendő útról” szóló közlemény szerint a CFR felhasználási lehetőségei igen szélesek, mivel nemcsak az EU jogalkotók számára szolgáltatna eszközöket a minőségi jogalkotáshoz, hanem a nemzeti jogalkotó is segítségül hívhatná az implementálási kötelezettsége körében, vagy akár az EU szabályozás tárgyi hatályán kívül eső területek rendezése során is.”²² A CFR-et másrészt egyfajta szabvány szerződéstárnak, magyar *terminus technikus*-szal élve általános szerződési

¹³ SECOLA-ról lásd: Dr. Mátyás Imre, PhD. értekezés, im., 109.o.

¹⁴ <http://secola.org/about.htm> (2013.10.11)

¹⁵ <http://www.era.int> (2013.10.11.)

¹⁶ <http://www.uibk.ac.at/zivilrecht/restatement> (2013.10.11.)

¹⁷ Dr. Vörös Imre - Dr. Czigler Dezső Tamás: Megjelent az európai szerződésjogra vonatkozó közös referenciakeret vázlat (in: Magyar Jog, 2008. 8. szám, 563. oldal (o.))

¹⁸ Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR), http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf (2013.11.02.)

¹⁹ Hajnal Zsolt Doktori (PhD) értekezés, A fogyasztói jogok egységes európai szabályozásának lehetséges irányai, Debrecen, 2013, 134. o.

²⁰ A Bizottság közleménye az EP-nek és a Tanácsnak Az európai szerződésjog és a közösségi vívmányok felülvizsgálata tekintetében a követendő útról, Brüsszel, 11.10.2004. COM(2004) 651 végleges („Követendő útról szóló közlemény”)

²¹ PECL: Principles of European Contract Law, Az Európai Szerződési Jog Alapelvei, A Lando-Bizottság deklarálta ezeket. A munka három részletben készült el, az elsőt 1995-ben adták ki a teljesítésről, nemteljesítésről és a jogorvoslatról. A másodikat 2000-ben adták ki módosítva az elsőt és összefoglalva a szerződés létrehozatalára, érvényességére, tartalmára és értelmezésére vonatkozó szabályokat. 2001-ben befejezték az alapelvek kidolgozását a szerződésen kívüli károkozás és a jogalap nélküli gazdagodás témakörével.

²² Hajnal Zsolt i.m., 136. o.

feltételnek tekintik, amely a jogászok munkáját hivatott megkönnyíteni. A DCFR-t követően a jogtudomány tekintélyes tudósai a fentebb említett csoportok és bizottságok keretében 2011 tavaszára kidolgozta a jövőbeli közös európai szerződési joggal foglalkozó megvalósíthatósági tanulmányt (*Feasibility Study*²³), ami nem más, mint a közös európai adásvételi jog tervezetének alapja.

A dolgozatom témája a közös európai adásvételi jog bemutatása és jövőbeli alkalmazásának esetleges kérdései, problematikus pontjai, az egyes tagállami állásfoglalások és kritikák bemutatása, ezért az előzményekről ezen dolgozat keretében részletesebben nem szólok. Az európai szerződési jog előzményeiről, egységesítésére tett kísérletekről *Dr. Mátyás Imre egyetemi docens úr írt részletesen a doktori értekezésében.*²⁴

1.3. Miért van szükség közös európai adásvételi jogra?

A gazdasági érdekek egyre sikeresebb kielégítése érdekében az Európai Unió igyekszik valamennyi társadalmi viszonyt illetően az egység megteremtésére. Ez az egység-teremtés kezdetben a közös vámunióban, a gazdasági szereplőknek való egységes kedvezmény-nyújtásban nyilvánult meg. Napjainkra, az egységes belső piac sikere ellenére a határokon átnyúló kereskedelem előtt továbbra is vannak akadályok. Ezen akadályok közül számos a huszonnyolc tagállam eltérő adásvételi jogszabályaiból ered. A CESL-ről szóló Bizottsági javaslat²⁵, melyről részletesebben a dolgozat 2. fejezetében lesz szó, összefoglalja létrejöttének előzményeit és indokát. Hangsúlyozza, hogy az eltérő nemzeti szabályok bonyolulttá, hosszadalmassá és költségessé teszik az Unión belüli, de határokon átnyúló értékesítést. Ez egyrészt problémát jelent mind a vállalkozások, mind pedig a fogyasztók számára, mivel a kereskedők egy része (elsősorban a kisebb tőkével rendelkezők) elkerüli a határon átnyúló ügyleteket, tranzakciókat, ezáltal pedig a fogyasztók (jórészt uniós polgárok)

²³ A European contract law for consumers and businesses: Publication of the results of the feasibility study carried out by the Expert Group on European contract law for stakeholders' and legal practitioners' feedback, elérhető: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/feasibility_study_final.pdf (utoljára felkeresve: 2013.11.11.)

²⁴ Dr. Mátyás Imre, Az európai szerződési jog egységesítése a közösségi jogalkotás és a magyar rekodifikáció tükrében, Phd. értekezés, 2005, 6- 66.o.

²⁵ A Bizottság javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a közös európai adásvételi jogról, COM(2011) 635 végleges, Brüsszel, 2011.10.11.

elesnek a nagyobb kínálattól, így az alacsonyabb árakon való beszerzés lehetőségétől is. Másrészt pedig anyagi veszteséget okoz az Európai Unió gazdasági szereplőinek.²⁶ „Az Európai Bizottság felmérései kimutatták, hogy éves szinten Litvánia GDP-jének megfelelő (azaz csaknem 30,7 milliárd euró) veszteség éri a gazdasági szereplőket a szabályok töredezettsége miatt.”²⁷

A szabályozás egységesítése mellett és ellen számos érv van, melyek részben szakmai, részben politikai megfontolásokon alapulnak. A szabályozás kialakításának akadályait, nehézségeit is összefoglalja *Dr. Mátyás Imre* 2012-ben közzétett, fentebb említett tanulmányában²⁸, melyek közül kiemelném a belső piac szerepéhez kapcsolódó és jellegéből eredő kérdéseket. A belső piac mindaddig nem képes maradéktalanul betölteni funkcióját, amíg nem egységes minden tekintetben. A korábban felmerült akadályok, mint például a fizetőeszközök sokféleségéből eredő problémák az euró bevezetésével az uniós tagállamok többségében rendezik a kérdést (kivéve például a később többször is említésre kerülő Egyesült Királyságot), azonban a jogi szabályozás tagállamonkénti eltérősége, csakúgy, mint a nyelvi-fordításbeli különbségek, vagy a terminus technikusok nem egységes használata és tartalma mind-mind további kérdéseket vetnek fel. A belső piac és annak keretén belül az olyan uniós alapszabadságok biztosítása, mint az áruk és szolgáltatások szabad mozgása ugyan lehetővé teszi az Európai Unió területén a szabad értékesítést és fogyasztást, azonban a kereskedők tevékenységének gazdasági és jogi ellehetetlenítése gátolja eme szabadságok érvényesülését. Az egységes adásvételi jog megteremtésével a belső piac végre betölthetné rendeltetését, vagy legalábbis (elviakban) közelebb kerülnénk az (érdekeinket is szolgáló) uniós célkitűzés eléréséhez. Ezáltal hosszútávon javulhatna a hazai kereskedők és értékesítők versenyképessége, valamint fejlődhetnének a fogyasztóvédelmi rendelkezések, kereskedelmi jogi szabályok is, ami pedig elsősorban a fogyasztók (tehát elsősorban a mi, uniós polgárok) javát szolgálja. A szabályok egységesítésének elviakban mind a B2C²⁹, mind a B2B³⁰ ügyletek esetében jelentősége lenne. Ezzel szemben a korábbi „normagyűjtemények

²⁶ Rövid összefoglaló elérhető:

http://ec.europa.eu/magyarorszag/press_room/press_releases/20111011_kozos_adasveteli_jog_hu.htm
(utoljára: 2013.11.11.)

²⁷ Dr. Mátyás Imre, Collegium Doctorum, Az egységes európai vételi jog aktuális kérdései, 1.o., 2012
<http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/M%E1ty%E1s%20Imre.pdf>
(2013.10.06.)

²⁸ Dr. Mátyás Imre: Az egységes európai vételi jog aktuális kérdései, Collegium Doctorum, i.m.

²⁹ Business to customer: a vállalkozások és fogyasztók közötti ügyletek

³⁰ Business to business: vállalkozások egymás közti ügyletei

alapvetően a szűk értelemben vett gazdasági szereplőkre koncentráltak, azaz a B2B ügyletekre helyezték a hangsúlyt.”³¹

1.4. Gondolatok az európai vételi jog egységével kapcsolatban

Ezen fejezet első része egy kérdéssel indult, mely az európai hagyományok sokféleségében történő egységesítési kísérlet esetleges megvalósítására, vagy inkább megvalósíthatóságára vonatkozott. Vajon meg lehet-e teremteni az Európai Unióban a teljes magánjogi egységet?

A jogi egység véleményem szerint csupán egy eszköz, mely a teljes gazdasági kohézió, majd hosszútávon az európai gazdasági fellendülés kulcsfontosságú eleme lesz. Ez egy folyamat, mely közel 60 éve indult és még mindig nem teljesítette be rendeltetését (vagy amikor eléri éppen aktuális célját, akkor újabb és távolabbi célokat tűz ki maga elé, így az egész EU funkciója folyamatosan változik). A teljes integráció eléréséhez valóban szükség van a tagállamok minden gazdaságilag fontos szférájának egységesítésére, így szükség van egy közös szerződési jogra, ezen belül is a dolgozat témáját képező közös adásvételi jogra. A feltett kérdésbe bujtatott kétely részemről a sokszínű tagállami hagyományokra vezethető vissza. Gyakran eszembe jut az a mondat, amit egy népszerű amerikai portálon olvastam. A mondat tartalmilag így hangzott: Az Európai Unió az Amerikai Egyesült Államok mintáját követi gazdasági és politikai megfontolások alapján, azonban van egy igen lényeges különbség. Ez pedig abban áll, hogy az amerikai nép/nemzet (még ha sokszínű is) önmagát elsősorban „amerikainak” vallja, és csak másodsorban nevezi magát származása szerint „olasz”-nak, „mexikói”-nak, „kínai”-nak vagy akármi másnak, ezzel szemben Európában a legtöbb ember elsősorban saját nemzetébe tartozónak vallja magát, és csak másodsorban „európainak” vagy európai polgárnak. Véleményem szerint – még ha nem is ilyen egyszerű ez a helyzet – akkor is elgondolkodtató. Végiggondolva a helyzetet, egy francia, angol, spanyol, olasz vagy horvát (viszonylag nacionalista értékrendet követő állam) számára valószínűleg fontosabb ez az összetartó erőt képező szemlélet, mint az európaiság. Viszont – de ez megintcsak saját vélemény – a gazdasági érdekek képesek voltak már nem egyszer együttműködésre kényszeríteni az egymással hosszú időn keresztül ellenségeskedő és rivalizáló németeket és franciákat is, így elképzelhetőnek tartom azt is, hogy a jövőben a

³¹ Dr. Mátyás Imre, idézett tanulmány, Collegium D., 5.o.

szorosabb gazdasági összefonódás érdekében bármilyen kompromisszumot meghozzanak Európa nemzetei.

Akárhogy is alakul az előbb fejtegetett folyamat, tény, hogy a polgári jogi szabályozás egységesítése érdekében 2011. október 11-én az Európai Bizottság közzétette a Parlament és Tanács közös európai adásvételi jogról szóló rendelete iránti javaslatát. A következő fejezetben ennek a javaslatnak a célját, hatályát, jellegét, tartalmát és egyes EU tagállamok jogi szabályozására vonatkozó (esetleges) hatásait vizsgálom és elemzem elsősorban a javaslathoz fűzött tagállami állásfoglalások és a jogalkalmazók csatolt véleményei, kritikái segítségével.

2. A közös európai adásvételi jog lényeges jogi kérdéseket felvető pontjai

Az Európai Bizottság rendelet-tervezete a közös európai adásvételi jogról³² a közös európai referenciakeret leszűkítését jelenti az adásvételi szerződésekre. A tervezetről jelenleg viták folynak az Európai Parlamentben és a Tanácsban. A rendes jogalkotási eljárás szabályainak megfelelően az említett két intézmény felelős a tervezet elfogadásáért, így ők képviselik a tagállami, politikai, illetve az Európai Parlament tekintetében az uniós érdekeket is a javaslat szövegének elfogadásával, módosításra irányuló javaslataikkal vagy épp el nem fogadásával, míg az Európai Bizottság a szakmai megfontolásokat helyezi előtérbe. Ezen fejezet a 18 fejezetből és 186 cikkből álló rendelet-javaslat vitás pontjait mutatja be.

2.1. A CESL célja

A Bizottság meghatározza a CESL átfogó célját, mely „a belső piac létrehozásának és működésének javítása a vállalkozások határon átnyúló kereskedelme és a határon átnyúló fogyasztói vásárlások bővítésének előmozdításával. Ez a célkitűzés úgy érhető el, ha rendelkezésre áll egy önálló, egységes szerződési jogi szabályrendszer, beleértve a fogyasztóvédelmi rendelkezéseket és a közös európai adásvételi jogot, amelyet a tagállamok nemzeti jogrendszereinek keretén belül második szerződési jogi rendszernek kell tekinteni.”³³ Célja szerint a töredezett adásvételi jogszabályokat hivatott összefogni a fogyasztók és vállalkozások érdekében. Erről dolgozatom első fejezetében, az 1.3. rész részletesebben szól, ezért ebben a fejezetben csak ezt a rövid meghatározást illesztettem.

³² A Bizottság javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a közös európai adásvételi jogról, COM(2011) 635 végleges, Brüsszel, 2011.10.11.

³³ I.m. 4.o.

2.2. A CESL és a CISG viszonya

A CISG Egyezményre (Bécsi Vételi Egyezmény) részletesen nem térek ki ezen dolgozat keretei között, mert csak közvetetten érinti a tudományos vizsgálódásom tárgyát. Kutatásom során – az előzmények és a javaslat rövid összefoglalása után – elsősorban a CESL opcionális jellegének megvalósulását vizsgálom, különös tekintettel az EU gazdaságilag és politikailag meghatározó államainak (Egyesült Királyság, Németország) valamint a később csatlakozott államok (többek között a volt Szovjetunió érdekszférájába tartozó államok közül Lengyelország, Magyarország, Csehország) javaslattal kapcsolatos reakcióira, állásfoglalásaira. Éppen ezért ezen dolgozat keretei között csupán a CESL szükségességével kapcsolatban térek ki a Bécsi Vételi Egyezményre.

A nemzetközi jogot és a polgári jogot ismerő jogászban bizonyára felmerül a kérdés, hogy mi szükség van a közös európai adásvételi jog szabályanyagának megteremtésére, ha 1980 óta létezik egy nemzetközileg elismert, és az EU csaknem minden tagállama³⁴ által elfogadott vételi egyezmény? Vajon ez miért nem megfelelő az EU számára? Miért szükséges egy új szabálygyűjteményt alkotni, ha már van egy, aminek elviekben ugyanez a rendeltetése?

Véleményem szerint a válasz több oldalról közelíthető meg. Az említett ENSz Egyezmény érvényesülése szubszidiárius jellegű, vagyis alkalmazása olyan esetekben kerülhet csak szóba, amikor a felek nem választottak más alkalmazandó jogot. Továbbá az egyezmény szabályozza ugyan az áruk adásvételéről szóló szerződések bizonyos vonatkozásait, de fontos kérdésekre nem terjed ki a hatálya (így az akarathibákra, a tisztességtelen szerződési feltételekre és az elévülésre). Alkalmazásának korlátját jelenti az is, hogy az említett négy uniós tagállam nem Szerződő Fele a CISG-nek, legalábbis egyelőre. Továbbá nincs olyan mechanizmus, amely biztosítaná az egységes értelmezését. Ezen válaszok mind-mind a CESL létrehozását támogatták. A CISG és a CESL közötti viszonyról viszonylag sok magyar és idegen nyelvű szakirodalom³⁵ áll rendelkezésre, ezért erre a kérdéskörre csak a dolgozat témájának pontosabb felvázolása érdekében tértem illetve térek ki.

³⁴ Ahogy már egy korábbi lábjegyzetben említettem: Nagy-Britannia, Írország, Portugália és Málta nem írták alá a Bécsi Vételi Egyezményt. Finnország pedig speciális státusszal rendelkezik.

³⁵ Szakirodalom a CISG és a CESL kapcsolatáról (pl): Dr. Mátyás Imre i.m.6.o.; Ole Lando: *Kérdések és megjegyzések az Európai Bizottság Közös Európai Adásvételi Jogra vonatkozó javaslata kapcsán*, Európai és Külföldi Jogi Szemle, 2012. 6.szám, 377.o.; Lisa Spagnolo: *Law Wars: Australian Contract Law Reform vs. CISG vs. CESL*, Villanova Law Review, Vol:58, page 629, 2013; Larry A. DiMatteo, *The Curious Case of Transborder Sales Law: A Comparative Analysis of CESL, CISG, and the UCC*, in CISG VS. REGIONAL

2.3. A CESL és a nemzetközi magánjog kapcsolata

A CESL-javaslat értelmében a közös európai adásvételi jogot kell majd alkalmazni, mint második szerződési jogi rendszert abban az esetben, ha a felek megállapodtak erről. Ilyenkor a nemzeti szabályait nem lehet alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy ugyanazon jogrendszeren belül két alkalmazható jog közül választanak – az egyik a Róma I.³⁶ és II.³⁷ rendeletek értelmében választható jog, a másik pedig a CESL – de ez nem minősül a nemzetközi magánjog értelmében az alkalmazható jog előzetes választásának.³⁸

Itt érdemesnek tartom kitérni a rendszer-dilemma kérdésre, mely több jogtudós fantáziáját megmozgatta és több elvi vita alapját adta. Ezen dilemma alatt azokat az uniós elképzeléseket értem, melyek felvetik a CESL szabályrendszerét egyrészt, mint egy huszonkilencedik rendszert a meglévő 28 tagállamhoz, másrészt, mint egy második alkalmazandó rendszert a tagállami magánjogok mellett és után, majd egy elsődlegesen alkalmazandó rendszert vázoltak fel, mely az előzően leírt ellentéte, tehát a CESL primátusát fogadja el a tagállamiak felett, ezáltal egy elsődleges rendszert jelentene. Ezen három rendszer modelljét mutatja be *Giesela Rühl*³⁹ tanulmánya⁴⁰, melyben a modellek működését vizsgálja a CESL céljával és rendeltetésével összevetve, valamint a nemzetközi magánjogi szabályok érvényesülése szempontjából. A 29. modellként megjelenő CESL-t úgy jellemzi, mint egy, a tagállamok szabályai mellett opcionálisan alkalmazható 29. fajta jogrendszer, tehát lényegében a helyzeten semmit sem változtatónak minősíti ezt a megoldási modellt. Eszerint ugyanazon az alapon, ami alapján a nemzetközi magánjogban a szerződő felek kitűzik például szerződésükben a svájci jogszabályok alkalmazását, ugyanazzal az erővel választhatják a CESL-t is, tehát a közös adásvételi jogot beintegrálhatónak találja a nemzetközi magánjog rendszerébe. Ezt az alapot pedig a Róma rendeletek teremtik meg. Tulajdonképpen ennek a

SALES LAW UNIFICATION: With a focus on the new Common European Sales Law (Ulrich Magnus ed., 2012), Martijn W. Hesselink: How to opt into the Common European Sales Law? Brief comments on the Commission's proposal for a regulation, p:6, 2011, <http://ssrn.com/abstract=1950107>; Nicole Kornet: *The CESL and the CISG, Complicating or Simplifying the legal environment?* 2012, <http://www.ssrn.com>

³⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.) (2008. június 17)

³⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról ("Róma II."), (2007. július 11.)

³⁸ A Bizottság COM(2011) 635 javaslata, végleges, 7.o.

³⁹ Giesela Rühl: Professor of Law, Friedrich-Schiller-University Jena, Germany

⁴⁰ Giesela Rühl: The Common European Sales Law: 28th regime, 2nd regime or 1th regime?, Maastricht European Private Law Institute Working Paper No. 2012/5, 2012, letölthető: <http://www.ssrn.com>

választható, felek szempontjából „semleges jognak a szerepét kívánja betölteni a CESL”⁴¹. A Bizottság által támogatott⁴² „második rendszer-modell”⁴³ szerint a CESL nem kerülne be a nemzetközi magánjog rendszerébe, hanem a tagállami szerződési jog mellett létezne, azonban ez *Giesela Rühl* szerint szintén nem hozná meg a CESL-től várt eredményeket, mert „a nemzetközi magánjog szabályai primátust élveznének a CESL-el szemben, tehát ugyanarra az eredményre jutnánk, mint a 29. rendszerként megjelenő CESL esetében”⁴⁴. A harmadik megoldás az elsődlegesen alkalmazandó CESL modellje, mely *Giesela Rühl* szerint az egyetlen járható út, ha azt szeretnénk, hogy a CESL betöltse rendeltetését. Ez a modell primátust élvezne a nemzetközi magánjog szabályai felett semlegesítve a Róma I. rendelet⁴⁵ CESL rendeltetésével ellentmondó cikkeit.

A CESL és a nemzetközi magánjog kapcsolatáról részletesebben ezen dolgozat keretében nincs lehetőség értekezni, erről lásd *Dr. Szilágyi Ferenc* 2013-ban publikált tanulmányát⁴⁶.

2.4. A CESL szakpolitikai megvalósulása

A már említett *Zöld Könyv* 2010-es közzétételével indított konzultáció 2011. január 31-én lezárult. Ennek keretében 320 észrevétel érkezett a Bizottsághoz az érdekeltek valamennyi csoportjából.⁴⁷ A *Zöld Könyvhöz* kapcsolódó konzultáció során készült hatásvizsgálati jelentés tartalmazza az összes lehetőség kifejtését és elemzését. A CESL szakpolitikai megvalósulását hét úton tartották megvalósíthatónak⁴⁸, ezek közül a hatásvizsgálati jelentésben már csak hármat tartottak alkalmasnak a cél betöltésére: választható egységes szerződési jogi rendszer,

⁴¹ Dr. Czugler Péter Áron: Beszámoló az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara által a Közös Európai Adásvételi Jogról rendezett nemzetközi konferenciáról, *Magyar Jog*, 2012. 9. szám, 565.o.

⁴² A Bizottság COM(2011) 635 javaslata, végl., 6.o.: „A Róma I. és a Róma II. rendeletet változatlanul alkalmazni kell, azokat nem érinti a javaslat. A határon átnyúló szerződésekre alkalmazandó jogot továbbra is meg kell állapítani.[...] A közös európai adásvételi jog második szerződési jogi rendszer lesz az egyes tagállamok nemzeti jogrendszerén belül.”

⁴³ *Giesela Rühl* szóhasználatában: 2nd regime model

⁴⁴ *Giesela Rühl*, i.m., 2.o., A szerző saját fordítása

⁴⁵ Az Európai Parlament és a Tanács Róma I. rendelete

⁴⁶ Dr. Szilágyi Ferenc: Az Európai Bizottság közös európai adásvételi jogról szóló rendeletjavaslatának egyes illeszkedési kérdései nemzetközi kollíziós magánjogi szempontból, *Magyar Jog*, 2013. 8. sz.

⁴⁷ Ennek összefoglalását lásd: COM(2011) 635, i.m., 8.o.

⁴⁸ 7 szakpolitikai út az idézett javaslat alapján: az alapforgatókönyv (szakpolitikai változtatás nélkül), a jogalkotói „eszköztár”, a közös európai adásvételi jogra vonatkozó ajánlás, a választható közös európai adásvételi jogot létrehozó rendelet, a kötelező közös európai adásvételi jogról (teljes vagy minimális harmonizáció) szóló irányelv, az európai szerződési jogot létrehozó rendelet, és az európai polgári törvénykönyvet létrehozó rendelet.

a teljes harmonizációt biztosító irányelv és a kötelező, egységes szerződési jogi rendszert létrehozó rendelet. A legenyhébb kötelezettséget az első megoldás – a választható ám egységes szerződési jogi rendszer – jelentené, mivel a másik két esetben a szabályozás nagymértékben kiterjedne a hazai-belső jogszabályi környezetre, azáltal, hogy az irányelveket implementálni szükséges, a rendeleteket pedig közvetlenül alkalmazni. Ennek következtében azokban az adásvételi ügyletekben is alkalmazni kellene a CESL-t, amikor nincs határon átnyúló jogviszony. Ez pedig jelen környezetben még aránytalan és fölösleges adminisztratív és egyéb terheket róna a csupán hazai piacon értékesítő vállalkozásokra.

Véleményem szerint hosszú távon a jogegységesítési törekvés valószínűleg azt a célt szolgálja, hogy az Európai Unióban – csakúgy, mint az Amerikai Egyesült Államokban – teljesen egységes szabályozás legyen irányadó, és úgy mond „egy államként” létezzünk kifelé, harmadik országok viszonylatában. Ez persze a tagállamok szuverenitása és egymástól eltérő kulturális, jogi és gazdasági hagyományaik miatt nehezebben kivitelezhető – vagy épp nehezebben elfogadható, mint az USA-ban (ahol szintén figyelembe veszik a föderális érdekek mellett az állami szintűeket is), azonban az Unió tagállamai gazdasági érdekeik érvényesítése érdekében képesek a kényszerű ám hasznos együttműködésre, mint ez már oly sokszor bebizonyosodott.

A Bizottság javaslata a választható tehát az opcionális rendszert preferálja. Teszi ezt egyfelől az egyszeri ügyleti költségekre történő utalással, ami mintegy „belépőjegyként” szolgálna a rendszerbe a vállalkozások számára, másfelől pedig az egységesülendő és szigorú fogyasztóvédelmi szabályokra hivatkozva.

2.5. Az Európai Uniónak van-e hatásköre a szerződési jog szabályozására?

A jogalapot a közös európai adásvételi jog megteremtéséhez a Bizottság az Európai Unió működéséről szóló szerződés⁴⁹ (EUMSZ) ún. belső piaci harmonizációra felhatalmazást adó 114. cikkére hivatkozva állapította meg. E tekintetben megjegyzendő, hogy a már többször említett *Zöld Könyvre* érkezett 320 észrevétel még a javaslat opcionális jellegének kimondása előtt érkezett, így több, az „észrevételekben megjelölt kétely azóta már elosztatásra került”⁵⁰.

⁴⁹ Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ), Hivatalos Lap (HL) C 83 (2010.03.30.)

⁵⁰ Dr. Czugler Péter Áron: Közös európai adásvételi jog – alapkérdések, Európai Jog, 2012/3. szám, 20.o.

A jogalap meglétének Bizottság általi állítása azonban nem meggyőző a tagállamok számára. Továbbra is kérdéses az, hogy az Európai Uniónak van-e hatásköre a szerződési jog szabályozására, tehát, hogy az EUMSZ 114. cikke megfelelő felhatalmazást ad-e az Unió jogalkotó intézményeinek a CESL megalkotására. Az EUMSZ alapján ugyanis az „Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadja azokat a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítésére vonatkozó intézkedéseket, amelyek tárgya a belső piac megteremtése és működése”⁵¹. A tagállamok közül többen „megkérdőjelezik, hogy objektív bizonyítékokkal igazolható lenne az, hogy a nemzeti szerződési jogok eltérése – amennyiben ez megállapítható – ténylegesen korlátozza a belső piac működését”⁵². Az Európai Unióról szóló szerződés⁵³ (EUSz) 4. cikk (1) bekezdése értelmében minden olyan hatáskör, amelyet a Szerződések nem ruháztak az Unióra, az a tagállamoknál marad. Ezen rendelkezések alapján az Európai Unió nem rendelkezik a tagállamok felhatalmazásával a magánjog egységesítése terén. A Bizottság CESL-javaslatára szerint a közös szerződési jog megalkotására az EUMSZ 114. cikke ad felhatalmazást, mert az jogharmonizációs kompetenciát biztosít az uniós jogalkotó intézményeknek az egységes piac teljesebb megvalósítása érdekében. Az EUMSZ 26. cikke egyrészt meghatározza az EU célkitűzéseit, másrészt pedig felhatalmazza az intézményeit az e cél eléréséhez szükséges intézkedések megtételére. Ezek a rendelkezések azonban az általános hatáskört állapítják meg. Ez csak akkor érvényesül, ha nincs a Szerződésben speciálisabb rendelkezés, ugyanis a *lex specialis derogat legi generali* elve itt is⁵⁴ említendő, tehát, ha a Szerződés tartalmaz különös, jogalkotóként alkalmazható rendelkezést, akkor a jogi aktust (jelen esetben a CESL-t) a speciális jogalapra kell alapozni. A CESL elfogadásához szükséges jogalap megállapításakor két speciális rendelkezést szükséges vizsgálni: az EUMSZ 81. cikkét, mely a polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködés kialakítása keretében biztosít jogalkotói hatáskört az EU részére, valamint az EUMSZ 169. cikkét, amely pedig felhatalmazza az EU-t a fogyasztói érdekek érvényesülésének előmozdítására és a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítására irányuló intézkedések megtételére. Ezen vizsgálódás viszont ezen dolgozatnak nem témája, így erről részletesebben lásd Dr. Czugler Péter Áron hivatkozott tanulmányát.

⁵¹ EUMSZ 114. cikk (1)

⁵² Dr. Czugler Péter Áron: Közös európai adásvételi jog, i.m., 21.o.

⁵³ Európai Unióról Szóló Szerződés (EUSz), HL C 83 (2010.03.30.)

⁵⁴ Lásd a dolgozat 2.8. részét

2.6. Megfelel-e a CESL a szubszidiaritás és az arányosság követelményeinek?

A szubszidiaritás és az arányosság követelményei a Maastrichti Szerződésben⁵⁵ (MSz) jelentek meg, s mintegy „alkotmányos korlátot jelentenek az uniós jogalkotásnak”⁵⁶. „A Lisszaboni Szerződés⁵⁷ (LSz) egyik fontos újítása, hogy az uniós jogalkotási eljárásokban a tagállamok nemzeti parlamentjei jogot kapnak a szubszidiaritás elvének *ex ante*, azaz előzetes vizsgálatára. Az EUSz 12. cikk b) pont értelmében a nemzeti parlamentek a szubszidiaritás és az arányosság elvének alkalmazásáról szóló 2. sz. jegyzőkönyvben meghatározott eljárással összhangban figyelemmel kísérik a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartását.”⁵⁸

A CESL-javaslat és a tagállami vélemények a szubszidiaritás és arányosság elveinek kérdésében is eltérő válaszra jutottak, csakúgy, mint a jogalap kérdésében. A javaslat kitér az elvekre, és hangsúlyozza a szabályanyag alkalmazhatóságának opcionális és önkéntes voltát.

A CESL-javaslat indoklása szerint „ez a kezdeményezés összhangban áll a szubszidiaritás elvével. A vállalkozások határon átnyúló kereskedelmének, illetve a fogyasztók belső piacon történő vásárlásának bővülését elősegítő célkitűzések nem valósíthatóak meg teljes körűen mindaddig, amíg a nemzeti szerződési jogok eltérései fennállnak. Mivel a piaci tendenciák alakulása arra készteti a tagállamokat, hogy önálló lépéseket tegyenek (például a digitális tartalommal rendelkező termékek szabályozására), a szabályozási eltérések a vállalkozások számára magasabb ügyleti költségeket és bonyolultabb jogszabályokat eredményeznek, a fogyasztóvédelmi hiányosságok pedig veszélyeztetik a növekedést. A nemzeti szerződési jogok egymáshoz közelítése csak uniós szintű intézkedések elfogadása útján lehetséges.”⁵⁹

A tagállamok ezzel szemben a polgári jog hagyományos, történelmi folyamatokra épülő jellegére, kulturális értékére hivatkoznak (a jogalap hiánya mellett) a CESL elfogadásának elutasítása során, valamint arra, hogy eltérő gazdasági berendezkedésű államokban más és más jellegű magánjogi szabályozás az irányadó, másak a domináns elemek a szabályozásban. Tehát például egy iparra épülő államban más szinten kerülnek szabályozásra mind a fogyasztóvédelmi mind az értékesítői érdekek, mint egy mezőgazdaságra épülő állam esetében. Erről azonban részletesen a Cseh Köztársaság kapcsán fogok írni⁶⁰.

⁵⁵ Maastrichti Szerződés (MSz)

⁵⁶ Dr. Blutman László: Az Európai Unió joga a gyakorlatban, HVG-Orac Lap és Könyvkiadó Kft., 2010, 186.o.

⁵⁷ Lisszaboni Szerződés (LSz), HL. C 360 (2007.12.17.)

⁵⁸ Dr. Angyal Zoltán, Dr. Asztalos Zsófia, Dr. Fazekas Judit, Dr. Gyeney Laura, Dr. Metzinger Péter, Dr. Milassin László, Dr. Osztovits András, Dr. Szabó Marcel: EU-Jog, HVG-Orac Lap és Könyvkiadó Kft., 2012, 193.o.

⁵⁹ A Bizottság COM(2011) 635 javaslata, végleges, 10.o

⁶⁰ Lásd a dolgozat 3. fejezetét (3.1.3.)

Itt a lényeg az, hogy a Bizottság szerint van jogalapja a CESL-nek és megfelel mind a szubszidiaritás, mind az arányosság követelményeinek, a tagállamok egy része szerint pedig egyrészt nincs jogalapja a javaslatnak, másrészt pedig a kérdés tagállami szinten megfelelően szabályozható. Ezek az államok – pl.: Csehország, Egyesült Királyság – úgy vélik, hogy ezek a magánjogot ennyire meghatározóan érintő kérdések csak és kizárólag tagállami szinten kerülhetnek jogalkotás elé, mert csak ezen a szinten lehet megfelelően megoldani az esetlegesen fennálló problémákat. Ha pedig az Unió nem tudja hatékonyan megoldani a helyzetet, akkor nem is lehet a szabályozás az ő hatáskörében, tehát a CESL nem felel meg sem a szubszidiaritás, sem pedig az arányosság követelményeinek az említett tagállamok szerint. A javaslat szubszidiaritásnak és arányosságnak való megfeleléséről lásd részletesebben *Dr. Czugler Péter Áron* már hivatkozott írását.

2.7. A CESL hatálya

A fentieket követően szükséges részletesen kitérni a javaslat hatályára. A javaslat hatálya azokra a kérdésekre korlátozódik, amelyek valódi problémákat jelentenek a határon átnyúló ügyletekben.

A javaslat tárgyi hatálya vonatkozásában olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek szabályozzák a felek jogait és kötelezettségeit a szerződés élettartama alatt, de nem érinti azokat a szabályokat, amelyek kisebb valószínűséggel vezetnek jogvitákhoz (pl. képviselő kérdés).

A területi hatály tekintetében a javaslat az olyan határon átnyúló helyzetekre terjed ki, ahol felmerül az ügyleti többletköltségek és a jogi bonyolultság problémája.

Végül, a javaslat személyi hatálya azon ügyletekre korlátozott, amelyekben a leggyakrabban fordulnak elő a belső piaci problémák, azaz a vállalkozások közötti kapcsolatokra (B2B), ahol legalább az egyik fél kkv, valamint a vállalkozások és a fogyasztók közötti kapcsolatokra (B2C). Fontos, hogy a javaslat „csak akkor alkalmazható, ha az áru eladója vagy a digitális tartalom szolgáltatója kereskedő, tehát gazdasági szereplő, magyar terminológiával élve gazdálkodó szervezet”⁶¹. A rendelet-tervezet 2. cikke tartalmaz értelmező rendelkezéseket (fogalom-meghatározásokat) is, melyekben meghatározza a gazdasági szereplő, az áru, a digitális tartalom, az ár, az adásvételi szerződés, stb. definícióját.

⁶¹ Ole Lando: Kérdések és megjegyzések..., i.m., 376.o.

„Érdekességgként lehet kiemelni, hogy a fogalom-meghatározásokat nem maga a CESL tartalmazza, hanem az azt bevezető rendelet, melynek a CESL a melléklete.”⁶² A 7. cikk meghatározza, hogy milyen feltételekkel lehet valaki kkv a rendelet értelmében.

A CESL tartalmaz olyan rendelkezéseket, melyek bizonyos esetekben kizárják a szabályanyag alkalmazhatóságát, tehát meghatározza a javaslat negatív hatályát⁶³ is. A javaslat 6. cikke kizárja az ún. vegyes szerződéseket és a fogyasztói hitelhez kapcsolódó szerződésekben a CESL alkalmazását. A vegyes szerződésről a javaslat értelmében akkor beszélünk, ha az áru-, a digitális tartalom-, és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatáson kívül más elemet is tartalmaz a szerződés. A javaslat nem alkalmazható olyan esetekben sem, amikor a kereskedő valamiféle hitelt nyújt a fogyasztónak a szerződésben, például fizetési haladékot, kölcsönt nyújt, vagy erre ígéretet tesz.⁶⁴ Nem tartoznak a javaslat hatálya alá továbbá a magánszemélyek közötti szerződések (C2C), valamint, az olyan kereskedők közötti szerződések, amelyek egyike sem kkv.

A rendelet 13. cikke két választási lehetőséget hagy a tagállamok számára: úgy dönthetnek, hogy a közös európai adásvételi jog alkalmazását lehetővé teszik a felek számára azok kizárólagosan belföldi ügyletei során is, és az olyan kereskedők között megkötött szerződésekben, amelyek egyike sem kkv.

2.8. *Lex specialis derogat legi generali?*

Lehet, hogy egy kicsit erőltetettnek tűnik a párhuzam, de a javaslat szövegét olvasva ez az elv jutott az eszembe. A különös szabály felülírja az általános szabályt. A javaslat okoz némi bonyodalmat, mert ugyan címe alapján az adásvételi ügyletekre vonatkozik, mely a kötelmi jog különös részét képezi, de hatálya alapján kiterjed tulajdonképpen a szerződési jog általános részére is. Sőt, mindössze két fejezet foglalkozik kizárólag az adásvétellel, valamint a digitális tartalomszolgáltatással és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatásokkal, a többi fejezet általános rendelkezéseket tartalmaz. Ez a szabályozás elsőre furcsának tűnhet, illetve tűnik, azonban a már sokszor említett egységesítés lehet a kulcsszó itt is. Az előzményekben történt

⁶² Jerzy Pisulinski: The Structure and content of the CESL, beszéd elhangzott az ELTE által rendezett CESL-ről szóló konferencián, részletesebben lásd: Dr. Czugler P.Á. beszámolóját

⁶³ A negatív hatály azt jelenti, hogy a javaslat nem alkalmazható azon dolgokra (negatív tárgyi hatály), vagy személyi körre (negatív személyi hatály), stb., amelyeket a javaslat kizár.

⁶⁴ A Bizottság COM(2011) 635 javaslata, végl., 6. cikk

utalás a közös európai szerződési jog kialakítására vonatkozó szándékról, talán a közös referenciakeret adásvételekre való leszűkítése mögöttesen az egész szerződési jog egységesítését illetve ennek előrehaladását szolgálja. Ole Lando professzor is ezen az állásponton van, bár hangsúlyozza, hogy a Bizottság egyszer már elutasította a szerződési jog általános részére vonatkozó egységesítés ötletét. Kiemeli azt is, hogy a javaslatban szereplő éves számszerű veszteség⁶⁵ elkerülhető lenne, de ehhez szüksége „van Európának olyan egységes szerződésjogi törvénykönyvre, amely mind az általános részt, mind az egyes szerződéseket szabályozza”⁶⁶.

2.9. Egy „költői kérdés”

Véleményem szerint szükséges felvetni egy további kérdést, mely szerintem sok újabb kérdést vet fel: vajon, ha egy szabályt nem jogi kötelezettséggként írnak elő, azt általánosságban önkéntesen követik-e? Avagy elvárható-e egy szabály betartása, ha figyelmen kívül hagyásának úgyszincs hátrányos következménye?

Eddigi jogi tanulmányaim és élettapasztalatom alapján – lehet naivan – de rávágnam a saját magamnak feltett kérdésre a „nem” választ. Majd hozzátenném, hogy nyilván vannak olyan kedvező ám nem kötelező szabályok, amiket örömmel követnek az emberek, vagy ha nem is boldogan de legalább a tradíció miatt, mint például az erkölcsi tartalmú szabályokat. Vagy vannak ajánlás értékű jogforrások, amik nem kötelezőek, mégis hasznos iránymutatásul szolgálhatnak, ezért mégis figyelembe veszik őket. De példának lehetne említeni a bírói döntéseket, amik a precedens rendszerek mintájára a kontinentális jogrendszerekben is jelen vannak (Magyarországon többek között jogegységi határozatok formájában), melyeket a magasabb szintű bíróságok (Kúria) adnak ki, a hierarchiában alacsonyabb szinten elhelyezkedő fórumok pedig általában kötelesek követni a jogegység megteremtése és fenntartása érdekében.

⁶⁵ A Bizottság COM(2011) 635 javaslata, végl.: „A szerződésjogok különbözősége miatt megghiúsult határon átnyúló szerződések értéke minden évben több tízmilliárd euróra tehető a tagállamok viszonylatában.”

⁶⁶ Ole Lando, i.m., 375. o.

A kérdést a CESL-re vonatkoztatva úgy fogalmaznám meg, hogy ha csupán opcionális lesz, hogyan teljesíti be rendeltetését? A szakma jeles képviselői – többek között *Ole Lando* is – nagy százalékban a kötelezően alkalmazandó közös adásvételi jogot támogatták, elsősorban arra hivatkozva, hogy a választható jelleggel nem lehet megoldani azokat a kis- és középvállalkozásokat (kkv) és fogyasztókat érintő problémákat, amelyek rendezésére a CESL hivatott⁶⁷. Ezzel az állítással én is egyet értek, azonban úgy gondolom, hogy a tagállamok politikai érdekei – melyek a szuverenitásra és a nemzeti polgári jogi hagyományokra hivatkozással domborodtak ki a javaslat elkészítését körülvevő viták során – egyértelműen rámutatnak arra, hogy ezt a szabályanyagot egyelőre csak választható formában lehet elfogadtatni a tagállamokkal. Viszont a javaslat elkészítéséhez elvégzett hatásvizsgálatok – melyekben a tagállamok igazán lényeges adásvételi szerződéseiben érintett (és tagállami politikát is támogató) nagyvállalatok is kifejtették állásfoglalásaikat és javaslataikat – során megmutatkozott ennek a folyamatnak a „többlépcsős” jellege. Itt visszautalnék az előzmények c. részben felvetett „*unitas via diversitas*” kérdésekre. Vajon kijelenthető-e, hogy az opcionális közös európai adásvételi jog elfogadása kötelező kényszerítőerő nélkül is alkalmazásra kerül majd, ha esetleg bizonyítani kell „európaiságunkat”?

Közismert tény – amit az első fejezetben már felvetettem – hogy az európai integráció egyik legerősebb hajtómotorja Európa világgazdaságban elfoglalt pozíciójának megtartása és erősítése. Tehát semmiképp sem elhanyagolható a feltett kérdés gazdasági szempontú vizsgálata. Ha a gazdasági érdek a szabályok egységesítését követelte meg már a kezdetektől, akkor szerintem nem szabad közel 60 év elteltével sem mellékesnek tekinteni ezt a szempontot. A kkv-k és fogyasztók szempontjai szerint felvetett célkitűzések egyértelműen rámutatnak a szabályozás iránti igény gazdasági indokára. Azonban ez egy választható szerződési joggal nem éri el célját. A Bizottság mégis ezt a megoldást javasolta. Itt tudnám összekapcsolni a gazdasági érdekeket és a (talán kerülő-utas) politikai megoldásokat, amire az előbb a „többlépcsős” jelzővel is próbáltam utalni. A politikai mindig gazdasági érdekeket követ, azonban sokszor ezt az összefüggést nem lehet ennyire egyszerűen megfogalmazni. Szerintem a politikai megfontolások úgy kívánják elérni az egységes szabályalkalmazást, ezen keresztül pedig a gazdasági funkció betöltését, hogy olyan opcionális – ám nagyon is kedvező és sokoldalú – rendelkezéseket fogadnak el, melyeknek sem a nagy, sem pedig a kis-és középvállalkozások nem tudnak majd „ellenállni”. Ezen kedvező tartalmi elemek összefoglalásához nagy segítséget nyújtottak a Bizottságnak az említett tagállami és egyéb

⁶⁷ Lásd: a dolgozat 1.3. pontját és a 2.1. CESL célkitűzések c. részét

állásfoglalások, vélemények. Ezen állásfoglalásokról bővebben a dolgozat 3. fejezetében lesz szó.

Az opcionális megoldással szemben fejt ki tapasztalatait és kételyeit⁶⁸ Ole Lando Professzor, amikor az 1964-es Egységes Kereskedelmi Törvény (ULIS és ULFIS) választható jellegének kevésbé sikeres és alkalmazott voltára utal. Ennél a normagyűjteménynél is, (már-már megszokott módon) a britek voltak, akik nem fogadták el a kötelezettséget. A szigetország állásfoglalása az egyik sarkalatos pontja a dolgozatomnak⁶⁹, ezért tartom fontosnak már most az említését. A fenti hivatkozás mellett utal más – nemzetközi joggyakorlatból ismeretes – alkalmazható szabálygyűjteményekre, mint például az *Unidroit Principles of International Commercial Law*-ra (UPICC) vagy a már említett PECL-re. Ezek alkalmazására van lehetősége a feleknek a szerződések megkötése során, illetve a bíróságok értelmezést segítő eszközként tekinthetnek rájuk. Az egyes választottbíróságok esetjogában található is utalás ezen alapelvekre, de igazán relevánsnak sosem tekintették őket.⁷⁰ Ezek a választottbírósági indoklások, értelmezések hasznos iránymutatóul szolgálhatnak, ha a szintén opcionálisan alkalmazható CESL szabályanyag jövőbeli sorsára gondolunk... Vajon a CESL-re is csupán a bírósági döntések és főtanácsnoki indítványok fognak hasznos eszközként tekinteni, vagy alkalmazni fogják a B2C és B2B szerződésekben a fogyasztók és vállalkozások is? A kérdésre nehéz lenne megjósolni a választ, mindenesetre a következő fejezetekben meg fogom kísérelni.

⁶⁸ Ole Lando: *Kérdések és megjegyzések az Európai Bizottság Közös Európai Adásvételi Jogra vonatkozó javaslata kapcsán*, Európai és Külföldi Jogi Szemle, 2012. 6. szám, 375. o.

⁶⁹ Egyesül Királyságról lásd részletesebben a 3. fejezetet (3.1.).

⁷⁰ Az említett esetjogi utalások elérhetőek: <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2375&dsmid=14276>

2.10. Opcionális, vagy mégsem?

Az előző pontban a szabályok opcionális jellege és követése közötti kapcsolatot és az esetleges ellentmondásokat vizsgáltam. Ebben a rövid fejezetben pedig a CESL-ben meghatározott önként választhatóságot és a javaslat által bizonyos esetekben kötelezően előírt alkalmazást elemzem, amely szerintem ismét ellentmondó jellegű rendelkezés.

A javaslat értelmében a közös európai adásvételi jogot a feleknek kifejezetten meg kell jelölniük szerződésükben, mint alkalmazandó jogot, amennyiben ezt választják. Azonban a javaslat értelmében bizonyos esetekben nincs meg a szabad választási lehetőség, hanem a CESL kötelezően alkalmazandó. Nem választható az egyik fél részéről szabadon a szerződés alapjául szolgáló jog, ha a szerződő felek másika kormányzati szerv és politikai szinten ragaszkodik az új szabályhoz, csakúgy, mint abban a helyzetben, amikor a szerződő felek egyike lényegesen erősebb alkupozícióval rendelkezik a másik félnél, mellyel ki tudja kényszeríteni a választást. Talán úgy lehetne a szabályt egyszerűen megfogalmazni, hogy a közjogias szerződések esetén, ahol az egyik szerződő fél kormányzati szerv, ott meghatározott szabályok, a CESL szabályai az irányadók, míg a B2C kontraktusok esetében, melyek szinte tisztán magánjogi jellegűek, ott van a feleknek választási lehetősége a CESL-t illetően – kivéve persze a kógens fogyasztóvédelmi szabályok kikerülését célzó szerződéses próbálkozásokat, melyek jogellenesek.

2.11. Lehetne-e kötelező a CESL?

A kérdés arra utal, hogy ha már a javaslat választhatósága is ennyi kételyt és további kérdéseket vet fel, akkor lehetne-e kötelező erőről beszélni. Egy „kierőszakolt” kötelező erő vajon megoldaná-e, amire a választható változat nem képes?

Megállapítható, hogy a javaslat választhatóságával kapcsolatban merültek fel kételyek mind a jogalkalmazók, mind a jogtudósok körében. A konzultációk során többször megállapították a szabályozás elméletbeli hatékonyságának megkérdőjelezhetőségét, tekintve, hogy a választható jelleg teret enged más választási lehetőségeknek, kikapuknak a szerződések megkötésekor. Ennek ellenére a CESL-t érintő politikai viták során azonban a tagállami parlamentek elsősorban a választhatóságot támogatták. Ennek nagyobb részben

olyan politikai indokai vannak, mint a tagállami szuverenitás esetleges csorbulásának elkerülése, vagy a nemzeti polgári jogi hagyományok megőrzése, illetve a belkereskedelem uniós szabályozás általi érintetlensége. Nem tartom elhanyagolhatónak azt az érvet sem, amely szerintem az egyik legfontosabb szempont az egységes polgári jogi szabályok lefektetésekor. Ez a polgári jog egészét jellemző diszpozitivitás kérdése. A polgári jog szabályai nagyon kevés kivételtől eltekintve diszpozitív szabályok, tehát a feleknek eltérést enged a törvény a lehető legtöbb kérdésben. Nagyon kevés olyan szabály van, mely kógens jellegű, tehát nem enged eltérést a szerződő feleknek. Ennek az elvnek, a diszpozitivitás elvének sérülését is jelentené szerintem, ha a szabályanyag kötelezővé válna. Viszont ha abból a feltevésből indulok ki, hogy az opcionális közös adásvételi jog nem vezet eredményre, mert választhatósága folytán megvan az esélye, hogy nem fogják alkalmazni, akkor mégis a kötelező szabályanyag mellett kellene letenni a voksomat (ha lenne), de az a tagállami érdekeket sértené és élesen ellentmondana a magánjog alapvető hagyományainak. Ebből látható, hogy a kötelező út semmiképpen sem járható.

2.11. A CESL-javaslat összegzése

A CESL javaslattal kapcsolatban összességében elmondható, hogy a belső piac hatékonyabb működését elősegítendő hozták létre, azonban a tagállamok egy része még a jogalapját is vitatja. A választható jelleg, a hatály alól kivont szerződések és a nem kódex-szerűen (tehát nem átfogóan) szabályozott területek okozhatnak a gyakorlatban némi bonyodalmat, amely miatt elképzelhető, hogy opcionális jellege ellenére sem fogják alkalmazni. Tartalmaz általános és speciális rendelkezéseket is, melyek szintén ellentmondásokat jelentenek a gyakorlatban. Az előző pontokban vizsgált rendelkezések mind-mind ellentmondást szültek és jelentenek most is, ezért tartottam fontosnak bemutatni ezeket. A következő fejezetben az egyes – javaslatához fűzött – kritikákat, tagállami ellenvetéseket, jogalkalmazói kételyeket mutatom be az elérhető tagállami állásfoglalásokon és hivatalos jogalkalmazói válaszokon keresztül.

3. Az egyes tagállami és jogalkalmazói állásfoglalások és ellenvetések

Az előző részekben többször is előre utaltam a közös európai adásvételi joggal kapcsolatban felmerült kételyekre, valamint a javaslatban található egyes megoldásokkal szembeni ellenvetésekre, kritikákra. A szabályozás hátterének és főbb pontjainak ismertetése után úgy vélem, érdemes lenne a tagállami kritikákat és állásfoglalásokat rögzíteni, elemezni, hiszen a kutatásom egyik célja egyfajta „tükörtartás” az EU egységesítési törekvései és a tagállamok ezen törekvéshez kapcsolódó reakciói viszonylatában. A másik indoka annak, hogy a tagállami politikai vezetés és a jogalkalmazó cégek szempontjára is hangsúlyt helyezek dolgozatomban az, hogy fontosnak tartom megvizsgálni azon személyek CESL-ről alkotott véleményét, akik ezt a szabályt alkalmazni fogják. Tehát ezek a nagy és domináns cégek egyfelől nyomást gyakorolnak a tagállami politikában az állásfoglalások kialakításában való szerepvállalásukkal, másfelől pedig a kész joganyagot ők fogják alkalmazni. Megfordítva az előző mondat logikáját, azt mondhatjuk, hogy mivel ők fogják alkalmazni – vagy nem fogják alkalmazni – ezen szabályokat, ezért az ő érdekük, hogy részt vegyenek a kialakításában. A tagállamok az Unió előtt a tanácsi munkacsoportokban, a Coreper-en⁷¹, illetve a Tanácsban nyilvánítják ki a véleményüket a Bizottság javaslatairól. A tanácsi munkacsoportokban és a Coreper-en készült munkadokumentumok azonban nem nyilvánosak, így az elérhető állásfoglalásokat és véleményeket az Európai Unió hivatalos oldalairól⁷², valamint az információ többi részét az egyes tagállami parlamentek honlapjairól, továbbá hatásvizsgálati tanulmányokból, bizottsági munkadokumentumokból és végül hírportálokon megjelent cikkekből gyűjtöttem. A téma aktualitását mutatja, hogy a Bizottság a nemzeti parlamentekkel való kapcsolatáról szóló 2011-es éves jelentésében⁷³ beszámol a bizottság javaslataira érkezett tagállami parlamenti vélemények téma szerinti megoszlásáról. Tehát arról, hogy a tagállami parlamentekben milyen bizottsági javaslatok képezik most

⁷¹ Coreper: Állandó Képviselők Bizottsága, az Európai Unió Tanácsának munkáját segítő, illetve azt előkészítő testület, melynek tagjai az Európai Unió tagállamainak brüsszeli nagykövetei. A Tanács elnöksége egyben a bizottság fő feladata, hogy uniós szinten egyeztesse az egyes kérdésekben kialakult tagállami álláspontokat. Tartja a kapcsolatot a kormányok és az uniós intézmények között.

⁷² Általam használt EU hivatalos oldalak: www.eur-lex.europa.eu, www.europa.eu, www.ec.europa.eu, <http://www.europarl.europa.eu/>, www.curia.europa.eu (2013.11.14.)

⁷³ Az Európai Bizottság COM(2012) 375 végl. dokumentuma: A Bizottság jelentése a 2011. évi éves jelentés az Európai Bizottság és a nemzeti parlamentek kapcsolatairól, 2012.07.10. Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0375:FIN:HU:PDF> (2013.11.14.)

tárgyalás vagy vita tárgyát. Ezen jelentés szerint „azok a javaslatok váltották ki a legtöbb észrevételt 2011-ben, amelyekhez a legnagyobb számban érkeztek indokolt vélemények a szubszidiaritás-ellenőrzési mechanizmus keretében, így például közös konszolidált társaságiadó-alap; a belső határokon történő határellenőrzés kivételes körülmények közötti ideiglenes visszaállítása; [...] valamint a közös európai adásvételi jog”⁷⁴. A jelentés második mellékletében feltüntetett táblázat szerint 2012 májusáig hét vélemény, köztük öt indokolt vélemény érkezett a tagállami parlamentektől a CESL-hez.

3.1. Az egyes tagállami állásfoglalások és jogalkalmazói vélemények

A dolgozatban „jogászi górcső” alá veszem az Egyesült Királyság, Németország, Magyarország, a Cseh Köztársaság és Lengyelország CESL-javaslatra érkezett reakcióit és ezek alapján kísérek meg választ adni a javaslat jövőjét illetően. Az egyes tagállami véleménynyilvánításokban helyet kapnak a tagállamok jogalkalmazói által megfogalmazott kételyek és kritikák is, így a tagállamokat érintő alfejezetekben térek ezekre is ki.

3.1.1. Az Egyesült Királyság álláspontja:

3.1.1.1. Egyesült Királyság, avagy mindig a másik út a járható?

Az Egyesült Királyságról (a továbbiakban: EK) szerintem általánosságban elmondható, hogy nemcsak földrajzi fekvésére, de politikai magatartására is jellemző – és talán mindig is jellemző volt – egyfajta izoláció. Ez az elszigetelődés, egyfajta távolságtartás az Európai Unióban mutatott politikájukat is jellemzi. Számos szabályozást nem hajlandóak elsőre elfogadni, csak plusz feltételekkel, vagy épp kevesebb kötelezettséggel. A szigetországban minden másképp van, mint más európai államokban, példának okáért más a szabvány – gondoljunk a vasúti pályák eltéréseire más európai államoktól – másak a mértékegységek – lásd: pint, láb, mérföld, stb, és még sorolhatnánk. Anglia az állami tradíciókra és gazdasági

⁷⁴ Az Európai Bizottság COM(2012) 375 végl., 5.o.

indokokra hivatkozva nem mondott le fizetőeszközéről sem az Európai Unió egység megteremtése érdekében, hiszen megőrizték a fontot. Sőt, még a közlekedési hagyományait se voltak hajlandók a többi országhoz illeszkedővé tenni, hiszen a világ többi országának gyakorlata alapján a „rossz oldalon” vezetnek. Ha még nem emeltem ki elég érdekességet, akkor kis bevezetőm zárásaként megemlíteném, hogy az angol felségterületnek számító Gibraltár területén a híres őshonos berber makákó majmok a brit Honvédelmi Minisztérium különleges védelme alatt állnak, és regisztrált polgárként tartják őket számon, mivel elterjedt az a nézet, hogy Gibraltár addig lesz brit koronagyarmat, ameddig a majmok ott élnek. Vajon egyszer szavazhatnak is, vagy az már az angoloknak is abszurd lenne?

3.1.1.2. Az Egyesült Királyság és az adásvételi jog egységesítése

A brit politikát is a függetlenség és izolálódás jellemzi, illetve a jó viszony kialakítása és fenntartása mind az EU tekintetében, mind pedig az USA vonatkozásában. Ez mutatkozik meg abban is, hogy az EU egységesítés iránti törekvéseit gyakran megvétózza, kritizálja és saját érdekeinek érvényesítéséig nem hajlandó elfogadni, illetve abban, hogy bizonyos politikai törekvéseiben támogatja az USA-t. Az adásvétel egységesítése kapcsán az alábbiakban bemutatott érvek is ezt a távolságtartást szemléltetik.

A CESL- szabályanyaggal kapcsolatban az Egyesült Királyság kormánya egyfajta tényfeltárást végzett, amely eljárás neve *call for evidence*⁷⁵. Ez tulajdonképpen állásfoglalásra való felhívást jelent, amely lehetőséget teremt mind a magánszemélyeknek, mind a szervezeteknek a véleményalkotásra. A *Call for Evidence* eljárás egy közös konzultáció formájában valósul meg a tagállami állásfoglalást kidolgozó szervek, valamint a szigetország lakossága és szervezetei között. A felmérés célja, hogy megvizsgálják a leendő jogalkalmazók javaslatot illető véleményét, mielőtt kidolgozzák az állásfoglalást. Ezt a felmérést 2012.

⁷⁵ A Ministry of Justice, Department for Business, Innovation & Skills (BIS), Department of Finance and Personnel, Scottish Government közösen folytatott konzultációja: A Common European Sales Law for the European Union – A proposal for a Regulation from the European Commission, A Call for Evidence, 2012, elérhető: www.justice.gov.uk, tárolt változat letölthető: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0jXw35hhZ7kJ:https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/common-european-sales-law/supporting_documents/A%20Common%20European%20Sales%20Law%20for%20the%20European%20Union%202013%20A%20proposal%20for%20a%20Regulation%20from%20the%20European%20Commission.pdf+%&cd=2&hl=hu&ct=clnk&gl=hu (Nem elérhető magyarul) (2013.11.16.)

február 28-a és május 21-e között végezték. Többek között ezen felmérés alapján adta ki 2012. november 13-án az Egyesült Királyság kormánya a „*Response to CESL*”⁷⁶ című dokumentumot, melyet a következő bekezdésekben részletesebben is tárgyalok a hivatalos hatásvizsgálati tanulmánnyal⁷⁷ együtt.

Az említett tényfeltáró felmérésben nemcsak fogyasztók, hanem fogyasztóvédelmi szervezetek, jogalkalmazó szervezetek, ügyvédi irodák, kamarák és egyesületek is részt vettek. Az egyik legnagyobb és az egyik legrégebbi ma is sikeresen működő angol jogi cég (mely sok országban rendelkezik irodával, többek között Magyarországon is), az *Allen & Overy LLP*⁷⁸ is válaszolt⁷⁹ az angol Igazságügyi Minisztérium felhívására, a CESL-el kapcsolatban pedig kiadtak egy rövid összefoglalót⁸⁰ 2013 januárjában. A januári összefoglalóban kifejti a vállalat, hogy sok kérdést nem rendez a CESL, tehát nem nevezhető átfogó kódexnek. Többek között nem rendezi a „jogi személyiséghez kapcsolódó számos területet, a cselekvőképesség hiányából eredő szerződési érvénytelenséget, jogellenesség és erkölcstelenség kérdéseit, a szerződés nyelvének meghatározását, a megkülönböztetésmentesség eseteit, képviselést, az adósi és hitelezői többalanyúságot, a felek személyében bekövetkező változást ideértve a megbízás esetét, a szétválást és egyesülést, a tulajdonjog kérdését ideértve a birtoklás jogának átruházását, és a szellemi tulajdon jogát. Gyakorlati szempontból pedig nem tartalmaz illetékességi, alkalmazási és érvényesítési rendelkezéseket sem”⁸¹. Erre vonatkozóan fogalmazta meg kétélyeit az angol kormány: „A Bizottság javaslata alapvető hiányosságban szenved mind a rendszer alapelveit, mind pedig a gyakorlati működését illetően és ezért tárgyalása és átültetése nemcsak időigényes lenne, hanem

⁷⁶ A Common European Sales Law for the European Union – A proposal for a Regulation from the European Commission - The Government Response, 2013. november 13., letölthető: <https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/common-european-sales-law> (2013.11.04.)

⁷⁷ Common European Sales Law, Ministry of Justice: UK Government’s impact assessment, (IA No: MOJ173), letölthető: <https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/common-european-sales-law> (Továbbiakban: Impact assessment) (2013.11.04.)

⁷⁸ Allen & Overy LLP Law Firm: 1930-ban alapították, az egyik legelismertebb szinte egész világra kiterjedő irodarendszerrel rendelkezik. 42 országban van irodája, 500 partnerük van és több, mint 5000 jogász dolgozik a vállalatnak. (Info: www.allenoverly.com) (2013.11.05.)

⁷⁹ Response of Allen & Overy LLP, London, to the Call for Evidence issued jointly by the UK’s Ministry of Justice and Department for Business Innovation and Skills in relation to „A Common European Sales Law for the European Union – A proposal for a Regulation from the European Commission”, letölthető: http://www.allenoverly.com/SiteCollectionDocuments/AO_Response_to_MoJ_CESL_Call_for_Evidence_10853.pdf (Továbbiakban: Allen & Overy’s Response) (2013.11.05.)

⁸⁰ Allen & Overy: A Common European Sales Law (CESL)? An update on the European Commission’s ambitious plans, 2013, elérhető: www.allenoverly.com (Magyar nyelven nem érhető el)

⁸¹ Allen & Overy, u.a., 2.o., 5. pont, a szerző saját fordítása

körülményes is.”⁸² A javaslat I. része, a „*Bevezető rendelkezések*” a szerződési jog olyan általános elveit tartalmazza, mint például a jóhiszeműség és a tisztesség elve, vagy a szerződési szabadság alapelve. Ezen elvek értelmét és kereteit nehéz nemzetközi szinten megállapítani, mivel ezek a nemzeti jogban is értelmezést igényelnek. Ahány tagállam, annyi jogrendszer és annyi alapelv-értelmezési joggyakorlat létezik. Nyilván ezen elvek alapszintű értelmezése a legtöbb államban közel ugyanazt a tartalmat fedi, azonban árnyalatbeli különbségek akár a jogbiztonság sérelméhez is vezethetnek. Ezért van szükség egységes jogértelmezésre, mely szerep betöltésére az Európai Unió Bírósága (EuB) hivatott. Mindenesetre a javaslathoz kapcsolódó egységes bírósági joggyakorlat kialakítása még várat magára.

Az *Allen & Overy LLP* a már említett *Call for Evidence*-ben ismertetett kérdésekre adott hivatalos válaszából világosan kitűnik, hogy, a nemzetközi hálózattal rendelkező jogi cég – amely valószínűleg jelentős gazdasági hasznot húz az eltérő nemzeti szabályok ismeretéből és ügyfeleik kérésére történő összehangolásából, s amely cég ezt a szerepét és hasznát valószínűleg elvesztené a szerződési jog egységesítésével – „nem látja meggyőző bizonyítékokkal alátámasztottnak a CESL – vagy azzal egyenértékű szabályanyag – szükségességét sem a B2B, sem pedig a B2C szerződések esetében. Arról sincsen tudomásuk, hogy ilyen javaslatot támogatnának klienseik”.⁸³ A cég az *Ipsos MORI*-val⁸⁴ végeztetett egy közvélemény kutatást, hogy alátámassza a felmérésben adott válaszát. A kutatás igazolásul szolgál a javaslat azon indokának cáfolatára, mely a határokon átnyúló adásvételek iránti fogyasztói bizalmatlanság okát az eltérő jogi szabályozásban jelöli meg, és éppen ezért látja indokoltnak a CESL-t. A kutatás rámutat arra, hogy „más tényezők, úgy, mint a fizetés-biztonság vagy a szállítási költségek sokkal inkább akadályt jelentik a határon átnyúló szerződéseknek, mint a jogi szabályozás egységessége. A kutatás arra is rámutat, hogy az online vásárlás a fiatalok körében egyre elterjedtebb, így a Bizottság célja előbb utóbb megvalósul.”⁸⁵ Ahogy korábban már említettem, vannak olyan nemzetközi egyezmények,

⁸² Pinsent Masons: Plans for new Common European Sales Law proceed but scope limited to distance selling. A szerző által fordított szöveg: „The Government said the Commission's proposal contain "fundamental flaws" in both the principle and practical operation of the regime and that it would be "both time consuming and cumbersome to negotiate and implement". Teljes cikk elérhető: <http://www.out-law.com/en/articles/2013/september/plans-for-new-common-european-sales-law-proceed-but-scope-limited-to-distance-selling/> (2013.11.06.)

⁸³ Allen & Overy LLP: Allen & Overy's Response, 1.o., a szerző saját fordítása

⁸⁴ Ipsos MORI: A világ egyik vezető közvélemény-kutatásokat és elemzéseket (is) végző angol cége. Több infó: <http://www.ipsos-mori.com/> (2013.11.06.)

⁸⁵ Allen & Overy's Response, 1.o., a szerző saját fordítása

amelyek a határon átnyúló adásvételt szabályozzák, mint amilyen a már említett Bécsi Vételi Egyezmény, vagy a Róma I. rendelet is. Ennek kapcsán fejti ki a cég, hogy „tapasztalataik szerint ezen egyezmények használata nem elterjedt a nemzetközi gyakorlatban, a szerződő felek [...] szívesebben kötnek ki egy adott nemzeti jogot (pl.: angol jogot). [...] Aggodalomra ad okot a vállalat szerint az is, hogy a CESL alkalmazható lesz a javaslat értelmében az EU és harmadik országok közötti adásvételek esetén is, mivel nehezen elképzelhető, hogy egy harmadik ország az EU szabályanyagát választaná. Az esetlegesen felmerülő jogviták esetén pedig nehezen kivitelezhető, hogy a nem EU-s tagállam polgára érvényesíthesse jogát, hacsak nem a saját állami bírósága előtt kíván eljárást indítani, de ez esetben az adott bíróságnak kellene értelmeznie az uniós szabályt, a CESL-t. [...] Végül kiemeli, hogy a CESL nem tartalmaz vitarendezési klauzulát. A kisebb jogviták – melyekben kkv-k érintettek – elképzelhető hogy kisebb helyi bíróságok és helyi jogászok előtt is rendezhetőek. Ismeretes, hogy a *Brüsszeli Rendelet*⁸⁶ 16. cikke értelmében a fogyasztók jogosultak a lakóhelyük szerinti bíróságon pert indítani. Az üzletfelek közötti jogviták esetében azonban, ha az egyik fél külföldi vásárló, akkor külföldön kell megindítani az eljárást ellene. Ezek a problémák nem fognak eltűnni a CESL bevezetésével.”⁸⁷ A cég által meghatározott főbb ellenérveket ismertettem, a többit lásd a teljes dokumentumban.⁸⁸

A felmérés eredményei alapján általánosságban elmondható, hogy azok a nagyobb vállalkozások, amik szeretnék kínálatukat szélesebb piacra kiterjeszteni – elsősorban az interneten keresztül – mint például az *eBay*, támogatják a javaslatot. A javaslat támogatói között vannak kisebb vállalkozások, valamint azok kamarái, például a *British Federation of Small Businesses*, melyeknek az egységes szabályozás ténylegesen költséget kímélne meg a határon átnyúló értékesítések során. Tehát a javaslatot azok a vállalkozások támogatják, akiknek⁸⁹ ténylegesen érdekében áll. A javaslatot elméletben támogatók, bár gyakorlati hatékonyságát vitatók általában a fogyasztóvédelmi szervezetek (mint például: *European Consumer Organisation*), továbbá az európai kis- és középvállalkozásokat tömörítő egyesülések (pl.: *European Association of Craft, Small and Medium-sized Enterprises*). Az

⁸⁶ A Tanács 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (2000. december 22.)

⁸⁷ Allen & Overy, i.m., 2.o.

⁸⁸ Teljes dok. elérhető:

http://www.allenoverly.com/SiteCollectionDocuments/AO_Response_to_MoJ_CESL_Call_for_Evidence_10853.pdf (2013.11.04.)

⁸⁹ Lásd erről még: Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) állásfoglalását: http://www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/CCBE_Statement_on_th1_1384417496.pdf (2013.11.04.)

egységesítési törekvés abszolút ellenzői a kiterjedt nemzetközi hálózattal rendelkező jogi cégek, akik a 28 tagállam eltérő jogszabályai közti harmonizáció adott szerződésekben maguk általi megteremtésével rengeteg nagy és sikeres vállalkozást képviselnek és látnak el tanácsokkal. Erre példa a korábban kifejtett *Allen & Overy* álláspont.

Ezen felmérésre érkezett reakciók alapján adta ki az Egyesült Királyság kormánya hivatalos válaszát (*Government's response*) a CESL-javaslatra vonatkozóan, valamint – a már említett – hatásvizsgálati tanulmányát is.

A hatásvizsgálati tanulmány következtetései szerint a CESL tényleges hatása az Egyesült Királyság EU fogyasztóknak nyújtott export üzletére a semlegestől a negatív hatás széles skáláján mozog, az EU tagállamokból érkező fogyasztói importra negatív lesz, a tényleges hatás, ami pedig az Egyesült Királyság import és export tevékenységét illeti az EU üzletek vonatkozásában az nagymértékben negatív lesz (elsősorban a képzési költségek miatt).⁹⁰ Véleményem szerint ezek felmérések és dokumentumok alapján az Egyesült Királyság egyértelműen elutasító választ fog adni a javaslatra vonatkozóan.

Végül, a javaslat kérdésében a brit kormány is publikálta hivatalos válaszát. A válasz négy jelentős érvet határoz meg. A kormány szerint nincs elegendő bizonyíték a CESL szükségességére, továbbá a javaslat alkalmazhatóságát bizonytalanság övezi több szempontból: egyrészt a korlátozások tekintetében, másrészt az igazságszolgáltatási kérdésekben, harmadrészt pedig a résztvevő feleket illetően. Nem is beszélve a javaslat opcionális jellegről és a szerződési jog javaslat általi részbeni lefedettségéről, melyek mind-mind olyan tényezők, amelyek csak több jogvitát és több költséget okoznak majd. A kormány kiemeli azt a tényt is, hogy a digitális tartalom esetében a fogyasztói jogok meghatározása nem pontos. Ezen okokból kifolyólag a kormány egyetért a felmérésben választ adók többségével abban, hogy egy opcionálisan alkalmazandó európai adásvételi jog nem a megfelelő eszköz a célok eléréséhez.

Az angol kormány nem támogatja a közös európai adásvételi jog kiterjesztését az Egyesült Királyság belföldi szerződéseire. Így hát az „örök rezisztens” hű marad eddigi stratégiájához.

⁹⁰ Impact assessment: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1165:FIN:EN:PDF> (2013.11.05.)

3.1.2. Németország álláspontja

Németország az Európai Unió gazdaságának egyik hajtómotorja. Mind a technológiában, mind a fejlesztésben messze a többi tagállam előtt van, éppen ezért nagy befolyással rendelkezik az uniós intézményekben, így a jogalkotásban is kiemelkedő a szerepe. Részben erre a gazdasági és politikai befolyásra tekintettel úgy vélem, érdemes megvizsgálni, hogy Németország támogatja-e a közös európai adásvételi jogot, vagy sem, és mindezt milyen indokokra hivatkozva teszi. Állításaimat és következtetéseimet egyrészt az Európai Bizottság honlapjáról letölthető dokumentumokra⁹¹ és a német parlament (Bundestag) Jogi Bizottságának dokumentumára⁹², mint hivatalos, másrészt pedig interneten megjelent cikkekre, mint nem hivatalos forrásokra alapozom. A másik indoka annak, hogy Németország vélelmezett álláspontját is szeretném bemutatni az, hogy szeretnék egy domináns, kontinentális jogrendszerben működő államot is bemutatni, mivel az Egyesült Királyság egy domináns, *common law*⁹³ jogrendszerrel rendelkező állam. Éppen ezért, szerintem elutasító álláspontja igazolható a *common law* jogrendszer és a kontinentális jogrendszer közötti lényeges eltérésekkel. Németország az egyik legrégebbi jogi kultúrával rendelkező állam Európában – csakúgy, mint az Egyesült Királyság – és álláspontját sokszor meggyőzőnek és elfogadhatónak tartják az Unió többi államai is. A jogrendszerbeli különbségek a terminológia, a jogi szóhasználat során lényegesek lehetnek. Az angolszász jogrendszer precedensrendszer, melyben a fogalmakat pontosan definiálják az irányadó korábbi bírósági ítéletek, illetve azok indoklásai. Tehát ha egy alapelvet alkalmaznak az angol igazságszolgáltatásban, akkor meghatározzák az elv pontos hatályát, tehát, hogy mire terjed ki és mire nem, illetve, hogy az adott esetben – de csak is abban vagy a későbbi nagyon hasonló esetekben – mit jelent. Ez, mintegy szabályt erősítő kivételként él majd a joggyakorlatban. Ezzel szemben a kontinentális jogrendszerre sok esetben a keret jellegű szabályozás jellemző,

⁹¹ Az Európai Bizottság honlapja, hírek, Common European Sales Law to boost trade and expand consumer choice (Közös európai adásvételi jog a kereskedelem szélesítésére és a fogyasztói választási lehetőségek kiterjesztésére), letölthető tájékoztatók: Germany, http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/sales_law_germany_en.pdf (magyar nyelven nem érhető el) (2013.11.08.)

⁹² Deutscher Bundestag (17/8000) (30. 11. 2011), Beschlussempfehlung und Bericht des Rechtsausschusses (6. Ausschuss) zu der Unterrichtung (Drucksache 17/7713 Nr. A.5) Vorschlag für eine Verordnung des Europäischen Parlaments und des Rates über ein Gemeinsames Europäisches Kaufrecht KOM(2011) 635 endg.; Ratsdok. 15429/11 hier: Stellungnahme gemäß Protokoll Nr. 2 zum Vertrag über die Europäische Union und zum Vertrag über die Arbeitsweise der Europäischen Union (Anwendung der Grundsätze der Subsidiarität und der Verhältnismäßigkeit)

⁹³ Angolszász jogrendszer

a nyitott fogalmak használata⁹⁴. Használunk alapelveket, de pontosan nem tudjuk mi az, ami még belefér, és mi az, ami éppen már nem... Ezért itt, a kontinentális jogrendszerben széles körben van lehetőség a bírói mérlegelésre, ami az alapelveknek való megfelelést illeti. Ezzel kapcsolatban merülhet fel kétely a német jog és a CESL terminológiája vonatkozásában, mivel a német jog – kontinentális jogrendszer lévén – alapvetően keretszabályokat, ún. generálklauzulákat alkalmaz, míg a CESL meghatározza például a jóhiszeműség és tisztesség elvét. Ez a meghatározás nyilván a jogbiztonságot szolgálja, hogy lehessen tudni mely esetek vonhatóak még az adott rendelkezés hatálya alá és melyek azok, amik már nem. Viszont ez a németek vonatkozásában akár egyfajta szűkítést, korlátozást is jelenthet az alkalmazás kérdésében, ezzel pedig pont bizonytalanságot teremt.

Az Európai Bizottság által közzétett, statisztikai felméréseken alapuló tájékoztató szerint, a határon túli értékesítésben érdekelt vagy résztvevő német kisvállalkozások 59%-a visszatartó erejűnek látja a szerződési jogokhoz köthető akadályokat. Ilyen akadályt jelent számukra például a külföldi jog megismerésének nehézsége és az ebből eredő problémák (mint az eltérő fogyasztóvédelmi rendelkezések betartása), vagy a határon átnyúló szerződésekből eredő jogviták rendezésének bizonytalansága. Mindezekre tekintettel, a német vállalkozások 75%-a (mely az EU-s adat 71%-a) úgy nyilatkozott, hogy alkalmazna egy egységes jogot a vállalkozások és fogyasztók viszonylatában a határokon átnyúló értékesítés során.⁹⁵ A B2B szerződések esetében az előzőhöz hasonló indokokra hivatkozással a német kereskedők 73%-a (az uniós adat 70%-a) alkalmazná a CESL-t. A B2B szerződések esetében a határokon átnyúló szerződések akadályaként jelölték meg az alkalmazandó jog kiválasztását is.⁹⁶ A tájékoztató összegyűjtötte a német fogyasztókat és vállalkozásokat (elsősorban kisvállalkozásokat) érintő kedvező változásokat is, melyek a javaslat elfogadásához köthetőek. Ezek között a jelenlegi német *Bürgerliches Gesetzbuch*-nál⁹⁷ (BGB) kedvezőbb fogyasztóvédelmi rendelkezések vannak kiemelt helyen, mivel a CESL a hibás teljesítés esetén választást biztosít a fogyasztóknak a hibás termék kijavítása, kicserélése, az árának leszállítása, valamint a szerződés felmondása között. A BGB nem engedi ezt a szabad választást. A CESL értelmében a fogyasztó követelhet pénzbeli kompenzációt a hibás termék által okozott kárért. Ez a lehetőség a német szabályok szerint csak korlátozottan érvényesül, mivel feltétele az, hogy a hibát az eladó okozza a termékben. A vállalkozásokat érintő

⁹⁴ Nyitott fogalmak és kifejezések használatáról lásd részletesebben: H.L.A. Hart: A jog nyitott szövedéke

⁹⁵ Az Európai Bizottság honlapja, hivatkozott tájékoztató, 1.o.

⁹⁶ uo.

⁹⁷ Német Polgári Törvénykönyv

kedvezmények közé tartozik, hogy a CESL csökkenteni szándékozik a tranzakciós költséget, főleg, hogy Európa mély gazdasági és pénzügyi válságból van kilábalóban. Az Unió mindent megtesz, hogy támogassa új lehetőségekkel azon vállalkozásokat, amelyek új piacokra kívánnak belépni. „Az új piacokra szállító németországi vállalkozások élhetnek az egyforma szerződési jogi szabályok átfogó rendszere adta lehetőséggel, függetlenül attól, hol folytatnak kereskedelmi tevékenységet az Unión belül.”⁹⁸

Azt azonban le kell szögezni, hogy az, hogy elméletben profitálnának a vállalkozások az adásvételi szerződések egységesítéséből, az nem jelenti azt, hogy a német parlament, a Bundestag támogatja is azt. A kérdés több összetevőből áll és minden komponens releváns. A híres német precizitás érhető tetten a javaslat elfogadását vagy elutasítását érintő viták során is, ugyanis a németek jogi kérdésre nem gazdasági érvekkel vagy ellenérvekkel válaszoltak, ahogy a Bizottság a javaslat mellett szóló érvek során tette, hanem a jogi kérdést jogi vizsgálatnak vetették alá. A német parlament, a Bundestag honlapjáról letöltött munkadokumentum alapján fogom ezt a kérdést bemutatni. A vizsgált dokumentum⁹⁹ a Bundestag Jogi Bizottságának határozata és ajánlása a CESL-hez. A Jogi Bizottság egyetért abban az Európai Bizottsággal, hogy a javaslat által orvosolni kívánt helyzet hatékonyabban megoldható uniós szinten, azonban kiemeli a szubszidiaritás és arányosság elvének való megfelelés kérdését. Tehát ezzel a parlamenti határozattal él a német Bundestag a Szerződésekhez (EUSz, EUMSz) fűzött második jegyzőkönyvben meghatározott véleményezési jogával az uniós jogalkotásra vonatkozóan. „A Bundestag határozatában megállapítja, hogy a CESL nem felel meg a szubszidiaritás elvének.”¹⁰⁰ Ha pedig nem felel meg a szubszidiaritás elvének, akkor nem is fogadható el a tagállamok részéről.

Ezt a kijelentést támasztja alá végül az a cikk, amit – ahogy az Egyesült Királyság kapcsán már szintén használt – *out-law.com* oldalon olvastam. *Joern Fingerhuth*¹⁰¹ a *Pinsent Masons* jogi cég alkalmazottja azt nyilatkozta, hogy a javaslat által jogalpnak megnevezett cikk (az

⁹⁸ Az Európai Bizottság honlapja, hivatkozott tájékoztató, 2.o.

⁹⁹ Deutscher Bundestag (17/8000) (30. 11. 2011), Beschlussempfehlung und Bericht des Rechtsausschusses (6. Ausschuss) zu der Unterrichtung (Drucksache 17/7713 Nr. A.5) Vorschlag für eine Verordnung des Europäischen Parlaments und des Rates über ein Gemeinsames Europäisches Kaufrecht KOM(2011) 635 endg.; Ratsdok. 15429/11 hier: Stellungnahme gemäß Protokoll Nr. 2 zum Vertrag über die Europäische Union und zum Vertrag über die Arbeitsweise der Europäischen Union (Anwendung der Grundsätze der Subsidiarität und der Verhältnismäßigkeit)

¹⁰⁰ Beschlussempfehlung und Bericht des Rechtsausschusses: Vorschlag für eine Verordnung des Europäischen Parlaments und des Rates über ein Gemeinsames Europäisches Kaufrecht KOM(2011) 635 endg.; Ratsdok. 15429/11, 1.o.

¹⁰¹ Joern Fingerhuth: fogyasztói jog szakértő, az *out-law* mögött álló jogi cég (Pinsent Masons) munkatársa

EUMSZ 114.cikke) nem helytálló uniós szinten. „A CESL csupán egy eszköz, amely csak az uniós szabályok egységesítését célozza, azonban erre sem a Bundestag álláspontja szerint, sem pedig a német koalíciós kormány szerint nincs szükség. [...] Németország polgárainak nagy része úgy véli, hogy egy „29. jogrendszer” nem alkalmas a Bizottság által megnevezett célok eléréséhez, így nem csökkentené a határokon átnyúló kereskedelem tranzakciós költségeit, se nem nyújtana nagyobb jogbiztonságot. A német jogi tanácsadók valószínűleg nem ajánlanák ügyfeleiknek a CESL alkalmazását szerződéskötéseik során. Ennek *Fingerhuth* szerint számos indoka van: az egyik az, hogy a javaslat nem határozza meg egyértelműen a I. Róma rendelettel hogyan egyeztethető össze érvényesen a CESL. A jogbizonytalanságot pedig nemhogy csökkenti, de egyenesen növeli az, hogy az Európai Unió Bíróságának még nincsenek a CESL-re vonatkozó értelmező ítéletei, melyek a fogalmak meghatározatlanságához, így bizonytalansághoz vezetnek.”¹⁰²

¹⁰² MPs back government over cesl stance and question legal basis for proposed regime, teljes cikk elérhető: <http://www.out-law.com/en/articles/2013/january/mps-back-government-over-common-european-sales-law-stance-and-question-legal-basis-for-proposed-regime/> (2013.11.13.)

3.1.3. Magyarország, a Cseh Köztársaság és Lengyelország álláspontja

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának (KGST) tagállamaiként és földrajzilag hasonló helyzetben lévő államokként közel azonos gazdasági és politikai háttérrel indult útnak Magyarország, a mai Csehország (Csehszlovákia egyik utódállama) és Lengyelország. Éppen ezért tartom érdemesnek a vizsgálatra ezen országok CESL-javaslatához való hozzáállását is. Vizsgálom az állásfoglalásokban rejtő hasonlóságokat és eltéréseket, ezzel is szeretnék rávilágítani a közös európai adásvételi jog tagállami véleményeket megosztó jellegére. Először Magyarország, majd Csehország és végül Lengyelország álláspontját mutatom be a Bizottság honlapjáról letölthető tájékoztató és a tagállami parlamentek weblapjain található dokumentumok alapján.

A Bizottság honapján minden tagállamra, így **Magyarországra** vonatkozó CESL tárgyában készült statisztikai dokumentum is elérhető – ezt vizsgáltam Németországra is. A Magyarországra vonatkozó tények és adatok¹⁰³ szerint a magyar vállalkozások 50%-a úgy nyilatkozott, hogy a szerződési jogi akadályok miatt nem köt határokon átnyúló adásvételi szerződéseket fogyasztókkal. Ilyen akadályként jelölték meg ezen vállalkozások a külföldi jog megismerésének nehézségét, a jogi tanácsadás költségességét, a határon átnyúló jogviták rendezését, valamint az eltérő fogyasztóvédelmi szabályok betartását. Ezek alapján a magyar vállalkozások 75%-a nyilatkozott úgy, hogy a B2C szerződések esetén alkalmazná a CESL szabályait. Ami a B2B szerződéseket illeti, a hazai vállalkozások 40%-a nem köt határokon átnyúló szerződéseket más vállalkozásokkal. Ennek indokai hasonlóak a B2C szerződések esetén megállapítottakkal, azonban kiegészül az alkalmazandó jogról való megállapodás nehézségeivel, mely szempont már a Németországra vonatkozó tájékoztatóban is szerepelt. Ezek alapján a magyar vállalkozások 78%-a nyilatkozott úgy, hogy határokon átnyúló B2B ügyletek során alkalmazná a CESL-t.¹⁰⁴

A tájékoztató tartalmazza a fogyasztók és a vállalkozások számára kedvezőbb változásokat, melyek a CESL elfogadásával lépnének életbe. Ezek közül a magyar fogyasztók szempontjából kiemelkedőnek tartom azt, hogy a CESL értelmében, „akik hibás terméket kapnak kézhez, abban az esetben is jogosultak például a termék javíttatására vagy cseréjére,

¹⁰³ Az Európai Bizottság honlapja, hírek, Közös európai adásvételi jog a kereskedelem szélesítésére és a fogyasztói választási lehetőségek kiterjesztésére, letölthető tájékoztató: Magyarország, elérhető: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/sales_law_hungary_hu.pdf (2013.11.15.)

¹⁰⁴ Az Európai Bizottság honlapja, hírek, Közös európai adásvételi jog a kereskedelem szélesítésére és a fogyasztói választási lehetőségek kiterjesztésére, letölthető tájékoztató, l.o.

ha az eladót nem értesítik azonnal a termék hibájáról. A magyarországi fogyasztóknak jelenleg ezzel szemben legfeljebb 2 hónapon belül jelezniük kell azt, ha hibát észlelnek.”¹⁰⁵ A vállalkozásokat érintő, CESL-el járó kedvező változások közül kiemelendőnek tartom, hogy a vállalkozások a hibás teljesítés esetén még egy lehetőséget kapnak a teljesítésre, amennyiben a közös európai adásvételi jog szerint járnak el. „Ezt azt jelenti, hogy az eladó kisvállalkozás a szerződés felmondását elkerülheti azzal, ha – miután a vásárló a hibáról értesíti – a hibás árut új termékre cseréli. Erre a megoldásra nincs lehetőség a jelenlegi magyar törvények szerint.”¹⁰⁶ Ez szerintem hosszú távon fejlesztő hatással lenne a magyar jogra, ugyanis, ha a határon átnyúló ügyletek esetén lehetőség van többféle lépést tenni a hibás teljesítés orvoslására mind a fogyasztó, mind az eladó oldalán, akkor ez pozitívan fog hatni a magyar szabályozásra is.

Az Új Polgári Törvénykönyvhöz¹⁰⁷ (Úptk.) fűzött miniszteri indoklás az új Ptk. egyfajta forrásaiként említi az ezen dolgozat első fejezetében ismertetett nemzetközi és európai magánjogi szabálygyűjteményeket, mint az UNIDROIT Alapelvek, a Bécsi Vételi Egyezmény, vagy a már sokat emlegetett DCFR. Az indoklás kitér az EU magánjog egységesítési törekvéseire, de kijelenti, hogy ezen törekvések ellenére láthatóan „a magánjog egészét ma még csak nemzeti szinten lehet kodifikálni”¹⁰⁸. A magánjog egységesítéssel kapcsolatban az indoklás kitér a fogyasztókat érintő szabályokra, melyek az elmúlt közel két évtizedben fokozatosan az uniós intézmények hatáskörébe kerültek. Az indoklás szerint „bekerül a kódexbe (Úptk.) a vállalkozás késedelmes teljesítésének szankcionálása a fogyasztói adásvételnél”¹⁰⁹. Ezen folyamatok kimondva-kimondatlanul mind-mind az európai magánjogi egységesítésre engednek következtetni. Az Úptk. miniszteri indoklása kifejezetten a CESL-re vonatkozó utalást nem tartalmaz.

Az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara rendezett egy nemzetközi konferenciát a közös európai adásvételi jogról, melyről *Dr. Czugler Péter Áron* készített egy beszámolót¹¹⁰. A konferencián felszólalt *Dirk Staudenmayer*, aki a CESL kimunkálását irányította a Bizottságban. Előadásában kifejtette, hogy a „kkv-okra épülő magyar gazdaság profitálna a

¹⁰⁵ Az Európai Bizottság honlapja, Magyarországra vonatkozó letölthető tájékoztató, 2.o.

¹⁰⁶ uo.

¹⁰⁷ 2013. évi V. törvény (Új Ptk.)

¹⁰⁸ A 2013. évi V. törvényhez fűzött miniszteri indoklás, IV. pont

¹⁰⁹ I.m., második rész, 3. pont

¹¹⁰ Dr. Czugler P.Á.: Beszámoló az ELTE ÁJK által a Közös Európai Adásvételi Jogról... im., Magyar Jog, 2012. 9. szám

CESL előnyeiből”¹¹¹, ezen állítását támasztja alá a Bizottság által végzett felmérés és tájékoztató dokumentum is, melyre hivatkoztam fentebb.

Az Európai Bizottság *Zöld Könyv* által kezdeményezett konzultációt követően kiadott megvalósíthatósági tanulmánya¹¹² kifejti, hogy a javaslatnak sok támogató állama van és a támogató államok gazdasági és politikai helyzete sokszor merőben eltér egymástól. A Bizottság felvázolt egy „reprezentatív mintát”, mely a javaslatot valamilyen okból elutasító államokat mutatja. Ezen tagállamok a következők: Egyesült Királyság, Németország, Magyarország, Lengyelország, Ausztria, Belgium, Észtország, Finnország, Franciaország, Írország, Luxemburg, Hollandia, Olaszország, Portugália, Románia és Spanyolország. Sok állam esetében a jogi indok a szubszidiaritás elvével való össze nem egyeztetetősége a CESL-javaslatnak, mint például Németország esetében láthattuk. A Skandináv államok elhatárolódása összekapcsolható azzal, hogy már az 1980-as Bécsi Vételi Egyezmény bizonyos rendelkezéseihez is fenntartásokat fűztek, valamint ahhoz, hogy a Róma rendeleteket nem alkalmazzák szerződési gyakorlatuk során. Erről lásd részletesebben *Giesela Rühl* már hivatkozott tanulmányát.

A közös európai adásvételi jogról szóló rendelet-javaslat olyan fogyasztóvédelmi rendelkezéseket tartalmaz, melyek a súlyosan szankcionálják a vállalkozó szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettségének megszegését. Az egyes – imént felsorolt – tagállamok, így Magyarország is a CESL-től eltérő védelmi szintet biztosít a fogyasztói jogoknak, ez pedig ismét bizonytalansághoz vezet. Itt érdemes kitérni a 17/1999. (II.5.) kormány rendeletre, mely a távollévők között kötött szerződésekről rendelkezik. Ezen kormányrendelet 3 és 4§-a rendelkezik a tájékoztatási kötelezettségről, de annak elmaradását nem szankcionálja, tehát *lex imperfecta*, sőt a tájékoztatás elmaradása esetén lehetőséget biztosít a vállalkozónak, hogy legkésőbb a szerződés megkötésekor megteheti. A 213/2008. (VIII.29.) kormányrendelet az üzleten kívüli fogyasztóval kötött szerződéseket rendezi. Ennek 3§-a előírja a fogyasztó tájékoztatásának kötelezettségét és a kötelesség elmulasztásának jogkövetkezményeként a szerződés semmisségét írja elő. Azonban ez a rendelet sem írja elő a kárfelelősségét a vállalkozónak a tájékoztatás elmulasztásáért. Így a CESL alkalmazása a magyar rendeletekhez képest extra terheket róna a vállalkozásokra a B2C szerződések CESL szerinti megkötése esetén. Ez nyilván a fogyasztóknak kedvezne, éppen ezért az egyes

¹¹¹ Dr. Czugler P.Á.: Beszámoló..., im.,566.o.

¹¹² European Commission SEC(2011) 1165 final

európai fogyasztóvédelmi egyesületek támogatják a CESL-t (vagy ha nem is támogatják, akkor sem ellenzik), ahogy támogatnak minden olyan javaslatot, amely a fogyasztóvédelem szintjét akár csak elvben is emeli. Habár ennek ellentmond az, hogy *The European Consumers' Organisation* (BEUC) kezdetben csak kételyeit fogalmazta meg a CESL vonatkozásában, 2013 szeptemberében kifejtették az opcionális jelleghez fűzött negatív fogyasztókat érintő következményeket. Szerintük a választható jelleg a fogyasztóknak egyáltalán nem kedvez, mert a vállalkozások feltehetően olyan jogot választanak majd, ami alacsonyabb fogyasztóvédelmi szinten szabályoz, mert ez a költségkímélőbb megoldás számukra. Azonban sok vállalkozásnak sem lesz megoldás a problémáira a választható adásvételi jog bevezetése. A BEUC 2013 szeptember 17-én megküldte állásfoglalását¹¹³ az Európai Parlament JURI Bizottságának (Jogi Szakbizottság), melyben hangsúlyozza, hogy egy választható adásvételi jog bevezetése csak a fogyasztók hátrányát fogja jelenteni és nem előnyét szolgálni. A litván elnökségnek szánt feljegyzésében¹¹⁴ is ezt fogalmazta meg a BEUC.

Határozott elutasító álláspontot nem találtam kutatásaim során sem a magyar Parlament, sem más hivatalos oldalakon, azonban a megvalósíthatósági tanulmány szerint Magyarország is a javaslat problémás rendelkezéseivel kapcsolatban fogalmazott meg kételyeket.

A **Cseh Köztársaság** helyzete nagyon sok mindenben hasonlít a magyar helyzethez, főleg, ha a vállalkozásokat vizsgáljuk meg. A Bizottság honlapján elérhető tájékoztató összefoglaló¹¹⁵ alapján a határokon átnyúló B2C szerződések megkötésének nagyjából ugyanazok a szerződési jogi akadályai merülnek fel Csehországban, mint Magyarországon. Azonban, míg Magyarország esetében a vállalkozásokat a B2C szerződések esetében 50%-ban tartották vissza a szerződési jogi akadályok, addig a cseh vállalkozásokat ilyen szerződések esetében csupán 39%-ban. A B2B szerződések esetében ez az arány a cseheknel 46%, Magyarországon pedig csupán 40%.

¹¹³ BEUC Statement on JURI committee CESL vote – MEPs take a bad decision for European consumers, 2013.09.17., letölthető: <http://www.beuc.org/BEUCNoFrame/Docs/3/MCEHCOJAIICAIDJCCIDGLEIMPDW69DB17K9DW3571KM/BEUC/docs/DLS/2013-00594-01-E.pdf> (utoljára felkeresve: 2013.11.16.)

¹¹⁴ Memorandum for the Lithuanian Presidency, 2013, elérhető: <http://www.beuc.org/BEUCNoFrame/Docs/4/MCEHCOJAIICAIDJCCIDGLEIMPDW69DBK2Y9DW3571KM/BEUC/docs/DLS/2013-00452-01-E.pdf> (utoljára: 2013.11.16.)

¹¹⁵ Európai Bizottság: Cseh Köztársaság: letölthető tájékoztató: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/sales_law_czech_republic_en.pdf (2013.11.16.)

A Cseh Köztársaság fogyasztóit érintő kedvező változások közül kiemelendőnek tartom azt, hogy a jelenlegi cseh szabályozással szemben a CESL értelmében a fogyasztó csak abban az esetben kötelezhető késedelmi kamat megfizetésére, amennyiben késedelmét nem tudja kimenteni és csak az eladó fizetésre való felhívásától (tehát figyelmeztetésétől) számított 30 nap elteltével. Tehát a CESL két konjunktív feltétel együttes fennállása esetén teszi csupán kötelezővé a késedelmi kamat megfizetését a fogyasztónak, ellenben a jelenlegi cseh szabályozással, mely szerint a fogyasztó a késedelembe esésétől kezdve automatikusan fizeti a késedelmi kamatot.

Fogyasztókat érintő tény, hogy egy felmérés szerint az EU fogyasztói általi legnépszerűbbnek minősített 124 termék az elektronikus-kereskedelemben (e-kereskedelem) a kisebb és később csatlakozott tagállamokban a többi tagállamhoz viszonyítva igencsak drága. A Cseh Köztársaság, Szlovákia, Málta és Ciprus a négy legdrágább tagállam ennek a 124 terméknek a viszonylatában. Ezen népszerű termékek az Egyesült Királyságban a legkedvezőbb áron elérhetőek, Németországban, Dániában és Hollandiában pedig szintén az előbb említett államokhoz képest kedvező áron vásárolhatóak meg az interneten. A Cseh Köztársaság fogyasztói tehát a határokon átnyúló kereskedelem során sok tekintetben igencsak hátrányos helyzetben vannak más tagállamok polgáraihoz képest, ezért valószínűleg a cseh fogyasztók közül sokan támogatják a CESL-javaslatot.

A B2B szerződéseket illetően a cseh vállalkozások esetében két kedvező változást érdemes kiemelni. Az egyik az, hogy a kkv-k nincsenek kötve a CESL értelmében a szerződéshez, ha a nagyobb vállalat tisztességtelen feltételeket diktált, illetve az a kereskedelmi gyakorlatot súlyosan megszegi. A jelenlegi cseh szabályozás nem nyújt ilyen kifejezett, explicit védelmet. A CESL a tájékoztatási kötelezettség vonatkozásában – ahogy a magyar szabályozásnál már említettem – magas szintet ír elő mind a B2C, mind a B2B szerződések esetében. A B2B szerződések esetében a szükséges tájékoztatás elmulasztása a szerződéstől való elállás lehetőségét vonhatja maga után vagy pedig a kártérítési igényt alapozza meg a másik vállalkozás számára. Jelenleg a cseh jog értelmében nem keletkezik ilyen kötelezettség a tájékoztatás elmulasztása esetén.¹¹⁶

¹¹⁶ Lásd hivatkozott tájékoztató

A Cseh Köztársaság a Zöld Könyv által indított konzultációra adott hivatalos állásfoglalása¹¹⁷ alapján megkérdőjelezhető az objektív bizonyítékokkal való alátámaszthatósága annak, hogy az eltérő nemzeti jogok ténylegesen korlátozzák-e a belső piac megfelelő működését. A B2B szerződések kapcsán pedig arra hivatkoztak, hogy a határokon átnyúló kereskedelmet elsősorban nem a jogi akadályok nehezítik, hanem sokkal inkább az olyan tényezők, mint a költséges szállítási módok, eltérő adójogi követelmények, a nyelvi eltérések, stb. A cseh álláspontban olvasható az is, hogy „valamely nemzet polgári joga az adott állam társadalmi, gazdasági, kulturális értékeire, hagyományaira épül”¹¹⁸. Ennek az alapja az, hogy az iménti értékeket közvetítő társadalmi viszonyok országoként eltérőek, eltérő problémákat hivatottak orvosolni és eltérő kérdésekre kívánnak a jog eszközével választ adni. Az eltérő jogrendszerek tehát más és más problémákkal néznek szembe, így maga a szabályozás tagállami szinten jobban megoldható.

Lengyelország szintén hasonló helyzetben van a Bizottság felmérése és tájékoztatója¹¹⁹ alapján, mint Magyarország. A B2C ügyletek esetében a cseh vállalkozások (elsősorban kkv-k) 66%-át akadályozzák az eltérő tagállami szerződési jogra vonatkozó szabályok a határokon átnyúló értékesítés tekintetében. Az akadályok hasonlóak a magyar és a cseh tájékoztatókban említettekhez. Ezen vállalkozások 69%-a alkalmazná a felmérés szerint a CESL-t határokon átnyúló ügyletei során. A B2B ügyletek esetében az jogi akadályok a vállalkozások 59%-át tartják vissza a határokon átnyúló értékesítéstől. Ennek indokai szintén megegyeznek a már említettekkel, így itt nem térnek ki ismét erre a kérdésre. A lengyel vállalkozások 74%-a alkalmazná a CESL-t a B2B ügyletek esetén, ha elfogadnák.

A tájékoztató által összegyűjtött lengyel fogyasztói előnyök között kiemelendőnek tartom, hogy a lengyel fogyasztók – a magyar szabályozáshoz hasonlóan – nem rendelkeznek szabad választási lehetőséggel a hibás teljesítés esetén a kijavítás, kicserélés, árleszállítás és a szerződéstől elállás kapcsán, a CESL-el viszont ez a választási lehetőség lehetővé válna számukra. A hibás teljesítés esetén a lengyel szabályok szerint a fogyasztónak két hónapja van a hibát bejelenteni az eladónak, különben elveszíti a jogérvényesítési lehetőségét, míg a CESL nem tartalmaz erre vonatkozó időbeli korlátot.

¹¹⁷ Comments from the Czech Republic on the Green Paper from the Commission on policy options for the progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, 2.o. (lásd: Dr. Czugler P.Á. beszámolója)

¹¹⁸ Dr. Czugler P.Á.: Beszámoló..., im, 21.o.

¹¹⁹ Európai Bizottság tájékoztatója Lengyelországról, letölthető: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/sales_law_poland_en.pdf (2013.11.16.)

A vállalkozásokat érintő előnyök között ugyanaz a két pozitívum emelhető ki a lengyelek esetében is, mint amit a cseheknél már említettem, tehát a tisztességtelen szerződési feltételek esetén a B2B ügyleteknél a vállalkozás elállhat az ügylettől, valamint a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása kártérítési igényt keletkeztethet vagy pedig elállási jogot biztosít a vállalkozó számára.

A közös európai adásvételi jog fogyasztóvédelmi rendelkezései a lengyel szabályozásnál is magasabb szintű védelmet garantálnak, csakúgy, mint a magyar és a cseh szabályanyag esetében is. A lengyel jogszabályok a Bizottság már hivatkozott megvalósíthatósági tanulmánya alapján a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása esetére nem tartalmaznak speciális rendelkezéseket, ilyen esetekben a kártérítés általános szabályait kell alkalmazni a lengyel jog szerint. Ezt a Lengyel Polgári Törvénykönyv 471. és 415. cikkei szabályozzák.

Lengyelország azonban, Magyarországhoz hasonlóan a megvalósíthatósági tanulmány értelmében szintén nem a javaslatot támogatók táborához tartozik.

4. Következtetések, záró gondolatok

Az Amszterdami Szerződés¹²⁰ (ASz) hatálybalépése óta az Európai Unió több, mint harminc jogalkotási eszközt fogadott el a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén. Ez részben a polgári ügyeket érintő igazságszolgáltatás hatékonyabbá tétele érdekében történt, részben pedig a belső piac kiterjesztése, működésének zökkenő-mentesebbé tétele érdekében. **A tagállami vélemények egyértelműen mutatják, hogy Európa még jelenleg nem érett a magánjogi egységesítésre.**

Az Egyesült Királyság zárkózott el talán leghatározottabban az együttműködésről, de ez talán nem előzmények nélküli elzárkózás, hiszen az Egyesült Királyság (és Írország) nem vesznek részt „a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozó jogalkotási aktusok elfogadásában.”¹²¹ Ezen kijelentés a Szerződésekhez csatolt jegyzőkönyvekben található, melyek közül „kettő vonatkozik a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködést érintő eszközök területi hatályára és az első jegyzőkönyv”¹²² rendelkezik az említett két állam együttműködéshez való viszonyáról.

Az Egyesült Királyság mellett azonban számos – előző fejezetben említett – tagállam fejezte ki, hogy a CESL még nincs megfelelő formában az elfogadáshoz, vagy pedig nem is lehet, mivel az Uniónak nincs hatásköre a Szerződések értelmében a magánjogot ilyen nagy mértékben érintő szabályanyagot alkotni.

Az általam vizsgált államok mind kifejezték egyet nem értésüket különböző indokokra hivatkozva. Vannak államok természetesen, amelyek támogatják a CESL-t, ilyen például Észtország is, vagy Litvánia (a litván elnökség egyik prioritása a kérdés elfogadása), azonban ez a kérdés csak és kizárólag az összes uniós tagállam konszenzusával szabályozható. Ez pedig ilyen formában, talán sohasem érhető el...

Ahogy azonban az első fejezetben megfogalmaztam, úgy vélem, hogy a gazdasági kényszer ki fogja alakítani az EU tagállamainak jelenleginél még szorosabb együttműködését, ez pedig átfogja a magánjogi egységesítést is, azonban még nem most, és semmiképpen nem

¹²⁰ Amszterdami Szerződés, HL C 340., 1997.11.10.

¹²¹ Az Európai Unió Tanácsa: Polgári Jog, Európai igazságügyi együttműködés, eBook, 2013, 8.o., letölthető: <http://bookshop.europa.eu/hu/polg-ri-jog-pbQC3011327/?CatalogCategoryID=w6IKABstcG8AAAEjRocY4e5K> (2013.11.17.)

¹²² Az Európai Unió Tanácsa: Polgári Jog, i.m. 8.o.

ebben a formában. Ha az javaslat elfogadásra is kerül – ez a becslések szerint 2014 előtt semmiképpen nem történik meg – akkor is csak opcionális formában fogják a tagállamok támogatni, mely forma azonban – ahogy már kifejtettem – nem célravezető, ami a kis-és középvállalkozásokat valamint a fogyasztókat illeti. Ha azonban megtörténik az elfogadás, akkor viszont azon személyek, akiknek ez kifejezett előnyökkel jár, tehát a kkv-k fogják alkalmazni. A Bizottság által közzétett – és általam vizsgált – tájékoztatók minden tagállam vonatkozásában tartalmazták, hogy az Európai Unió kis-és középvállalkozásainak 71%-a alkalmazná határon átnyúló B2C szerződéseinek esetében a CESL-t, a B2B szerződések esetében ez az arány 70%. A kkv-k az EU vállalkozásainak nagy részét adják, mivel a tagállamok többségében a kkv-k teszik ki a vállalkozások 50-90%-át! Véleményem szerint, ha az EU kkv-i elkezdik alkalmazni a CESL-t, akkor akár kötelező, akár opcionális, a mindennapok során egyre többen fogják alkalmazni, és kötelező erő nélkül is eléri majd célját. Ez azonban egy hosszabb folyamat eredményeképpen valósulhat csak meg.

Az a kérdés csupán, hogy az EU tagállamai mikor ébrednek rá arra, hogy gazdasági érdekük a minél kiterjedtebb jogi egység kialakítása... Véleményem szerint, ha a tagállamok akár a nacionalizmus, vagy a hagyományokhoz való ragaszkodás, akár más okból nem hajlandóak ezen magánjogi egység kialakítására, előbb utóbb akkor is meg fog történni az egységesítés, ha nem értenek vele egyet. Több tagállam a szubszidiaritás követelményével való össze nem egyeztetetőségre és az Unió jogalapjának hiányára hivatkozott elutasító állásfoglalása kialakításakor. Szerintem akár van jogalapja az Uniónak akár nincs, keresztül fogja vinni egységteremtő elképzelését az elkövetkező néhány évben.

Végezetül, akár elfogadják 2014-ig a közös európai adásvételi jogról szóló rendelet-javaslatot, akár nem, a szabályanyagnak és az elkészítéséhez vezető hosszú út tanulságainak és vívmányainak mindenképpen hasznát veszi mind a jogtudomány, mind a joggyakorlat. Amikor sikerül megteremteni Európában a szerződési jogi egységet, akkor pedig még nagyobb jelentősége lesz ezeknek a jogtudományi elemzéseknek, érveknek, javaslatoknak és jogalkalmazói kritikáknak, észrevételeknek.

IRODALOMJEGYZÉK

KÖNYVEK:

- DR. ANGYAL ZOLTÁN, DR. ASZTALOS ZSÓFIA, DR. FAZEKAS JUDIT, DR. GYENEY LAURA, DR. METZINGER PÉTER, DR. MILASSIN LÁSZLÓ, DR. OSZTOVITS ANDRÁS, DR. SZABÓ MARCEL: EU-Jog, HVG-Orac Lap és Könyvkiadó Kft., 2012
- DR. BLUTMAN LÁSZLÓ: Az Európai Unió joga a gyakorlatban, HVG-Orac Lap és Könyvkiadó Kft., 2010
- Az EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA: Polgári Jog, Európai igazságügyi együttműködés, eBook, 2013, letölthető: <http://bookshop.europa.eu/hu/polg-ri-jog-pbQC3011327/?CatalogCategoryID=w6IKABstcG8AAAEjRocY4e5K>

TANULMÁNYOK, CIKKEK, ÉRTEKEZÉSEK:

- DR. CZUGLER PÉTER ÁRON: Beszámoló az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara által a Közös Európai Adásvételi Jogról rendezett nemzetközi konferenciáról, Magyar Jog, 2012. 9. szám
- DR. CZUGLER PÉTER ÁRON: Közös európai adásvételi jog – alapkérdések, Európai Jog, 2012/3. szám
- DIMATTEO, LARRY A.: *The Curious Case of Transborder Sales Law: A Comparative Analysis of CESL, CISG, and the UCC, in CISG VS. REGIONAL SALES LAW UNIFICATION: With a focus on the new Common European Sales Law* (Ulrich Magnus ed., 2012)
- DR. HAJNAL ZSOLT: A fogyasztói jogok egységes európai szabályozásának lehetséges irányai, Doktori (PhD) értekezés, Debrecen, 2013
- H.L.A. HART, H.L.A.: A jog nyitott szövedéke, megtalálható: Miskolci Egyetem, Jogelméleti és Jogszociológiai Tansz.: Jogi doktrína munkafüzet, 2012
- HESSELINK, MARTIJN W.: How to opt into the Common European Sales Law? Brief comments on the Commission's proposal for a regulation, p:6, 2011, <http://ssrn.com/abstract=1950107>;
- KORNET, NICOLE: *The CESL and the CISG, Complicating or Simplifying the legal environment?* 2012, <http://www.ssrn.com>
- LANDO, OLE: *Kérdések és megjegyzések az Európai Bizottság Közös Európai Adásvételi Jogra vonatkozó javaslata kapcsán*, Európai és Külföldi Jogi Szemle, 2012. 6.szám
- DR. MÁTYÁS IMRE: Az európai szerződési jog egységesítése a közösségi jogalkotás és a magyar rekodifikáció tükrében, Phd. értekezés, 2005
- DR. MÁTYÁS IMRE: Az egységes európai vételi jog aktuális kérdései, Collegium Doctorum, 2012
- RÜHL, GISELA: The Common European Sales Law: 28th regime, 2nd regime or 1th regime?, Maastricht European Private Law Institute Working Paper No. 2012/5, 2012, letölthető: <http://www.ssrn.com>
- SPAGNOLO, LISA: Law Wars: Australian Contract Law Reform vs. CISG vs. CESL, Villanova Law Review, Vol:58, 2013
- DR. SZILÁGYI FERENC: Az Európai Bizottság közös európai adásvételi jogról szóló rendeletjavaslatának egyes illeszkedési kérdései nemzetközi kollíziós magánjogi szempontból, Magyar Jog, 2013. 8. sz.
- DR. VÖRÖS IMRE – DR. CZIGLER DEZSŐ TAMÁS: Megjelent az európai szerződésjogra vonatkozó közös referenciakeret vázlata, Magyar Jog, 2008. 8. szám

EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEINEK HIVATALOS DOKUMENTUMAI:

- Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European Contract Law, COM(2001) 398 final, 11.7.2001.
- A Bizottság zöld könyve a fogyasztók és a vállalkozások javára szolgáló európai szerződési jog felé történő előrehaladás szakpolitikai választási lehetőségeiről, COM(2010) 348 végleges, 2010.7.1.
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Egységes piaci intézkedéscsomag, COM(2011) 206 végleges, 2011.4.13.
- Az éves növekedési jelentésnek az Európa 2020 kapcsán elért haladásról szóló 1. melléklete COM (2011) 11 –A1/2, 2010.1.12.

- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Európai digitális menetrend, COM (2010) 245 végleges, 2010.8.26.
- A Bizottság javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a közös európai adásvételi jogról, Brüsszel, 2011.10.11. COM(2011) 635 végleges
- Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR), http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf (2013.11.02.)
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Az európai szerződésjog és a közösségi vívmányok felülvizsgálata tekintetében a követendő útról, COM(2004) 651 végleges, 2004.10.11. („Követendő útról szóló közlemény”)
- European Parliament Resolution on action to bring into line the private law of the Member States (HL C 158., 1989.6.26., 400. o.) és European Parliament Resolution on the harmonisation of certain sectors of the private law of the Member States (HL C 205., 1994.7.25., 518. o.)
- A Tanács 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (2000. december 22.), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0044:HU:HTML>
- A European contract law for consumers and businesses: Publication of the results of the feasibility study carried out by the Expert Group on European contract law for stakeholders’ and legal practitioners’ feedback, http://ec.europa.eu/justice/contract/files/feasibility_study_final.pdf
- A Bizottság jelentése: 2011. évi éves jelentés az Európai Bizottság és a nemzeti parlamentek kapcsolatairól, COM(2012) 375, 2012.07.10.
- Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról ("Róma II."), Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz), HL C 83 2010.03.30., Európai Unióról szóló szerződés (EUSz), HL C 83, 2010.03.30.
- Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz), Hivatalos Lap (HL) C 83 (2010.03.30.)
- Európai Unióról szóló szerződés (EUSz), HL C 83 (2010.03.30.)
- Az Európai Bizottság honlapja, hírek, Common European Sales Law to boost trade and expand consumer choice (Közös európai adásvételi jog a kereskedelem szélesítésére és a fogyasztói választási lehetőségek kiterjesztésére), letölthető tájékoztatók: Germany, http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/sales_law_germany_en.pdf
- Európai Bizottság: Cseh Köztársaság: letölthető tájékoztató: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/sales_law_czech_republic_en.pdf
- Európai Bizottság tájékoztatója Lengyelországról, letölthető: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/sales_law_poland_en.pdf
- Amszterdami Szerződés, HL C 340., 1997.11.10.
- Lisszaboni Szerződés (LSz), HL. C 360 (2007.12.17.)

TAGÁLLAMOK ÉS JOGALKALMAZÓK ÁLLÁSFOGLALÁSAI, VÉLEMÉNYEI, VÁLASZAI, HIVATKOZOTT JOGSZABÁLYOK:

- A Ministry of Justice, Department for Business, Innovation & Skills (BIS), Department of Finance and Personnel, Scottish Government közösen folytatott konzultációja: A Common European Sales Law for the European Union – A proposal for a Regulation from the European Commission, A Call for Evidence, 2012, elérhető: www.justice.gov.uk, tárolt változat letölthető: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0jXw35hhZ7kJ:https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/common-european-sales-law/supporting_documents/A%2520Common%2520European%2520Sales%2520Law%2520for%2520the%2520European%2520Union%25202013%2520A%2520proposal%2520for%2520a%2520Regulation%2520from%2520the%2520European%2520Commission.pdf+&cd=2&hl=hu&ct=clnk&gl=hu (Nem elérhető magyarul)
- A Common European Sales Law for the European Union – A proposal for a Regulation from the European Commission - The Government Response, 2013. november 13., letölthető: <https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/common-european-sales-law>

- Common European Sales Law, Ministry of Justice: UK Government's impact assesment, (IA No: MOJ173), letölthető: <https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/common-european-sales-law> (Továbbiakban: Impact assesment)
- Allen & Overy LLP Law Firm: 1930-ban alapították, az egyik legelismertebb szinte egész világra kiterjedő irodarendszerrel rendelkezik. 42 országban van irodája, 500 partnerük van és több, mint 5000 jogász dolgozik a vállalatnak. (Info: www.allenoverly.com)
- Response of Allen & Overy LLP, London, to the Call for Evidence issued jointly by the UK's Ministry of Justice and Department for Business Innovation and Skills in relation to „A Common European Sales Law for the European Union – A proposal for a Regulation from the European Commission”, letölthető: http://www.allenoverly.com/SiteCollectionDocuments/AO_Response_to_MoJ_CESL_Call_for_Evidence_10853.pdf
- Allen & Overy: A Common European Sales Law (CESL)? An update on the European Commission's ambitious plans, 2013, elérhető: www.allenoverly.com (Magyar nyelven nem érhető el)
- Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) állásfoglalását: http://www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/CCBE_Statement_on_th1_1384417496.pdf
- Pinsent Masons: Plans for new Common European Sales Law proceed but scope limited to distance selling. A szerző által fordított szöveg: Teljes cikk elérhető: <http://www.out-law.com/en/articles/2013/september/plans-for-new-common-european-sales-law-proceed-but-scope-limited-to-distance-selling/>
- Beschlussempfehlung und Bericht des Rechtsausschusses: Vorschlag für eine Verordnung des Europäischen Parlaments und des Rates über ein Gemeinsames Europäisches Kaufrecht KOM(2011) 635 endg.; Ratsdok. 15429/11
- Az Európai Bizottság honlapja, hírek, Közös európai adásvételi jog a kereskedelem szélesítésére és a fogyasztói választási lehetőségek kiterjesztésére, letölthető tájékoztató: Magyarország, elérhető: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/sales_law_hungary_hu.pdf
- 2013. évi V. törvény (Új Ptk.)
- A 2013. évi V. törvényhez fűzött miniszteri indoklás, IV. pont
- BEUC Statement on JURI committee CESL vote – MEPs take a bad decision for European consumers, 2013.09.17. letölthető: <http://www.beuc.org/BEUCNoFrame/Docs/3/MCEHCOJAIICAIDJCCIDGLEIMPDW69DB17K9DW3571KM/BEUC/docs/DLS/2013-00594-01-E.pdf>
- Memorandum for the Lithuanian Presidency, 2013, elérhető: <http://www.beuc.org/BEUCNoFrame/Docs/4/MCEHCOJAIICAIDJCCIDGLEIMPDW69DBK2Y9DW3571KM/BEUC/docs/DLS/2013-00452-01-E.pdf>
- Comments from the Czech Republic on the Green Paper from the Commission on policy options for the progress towards a European Contract Law for consumers and businesses, 2.o. (lásd: Dr. Czugler P.Á. beszámolója)

INTERNETES OLDALAK:

- http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html
- <http://www.ipsos-mori.com/>
- <http://www.accademiagiurprivatistieuropei.it> (2013.10.11.)
- <http://www.jus.unitn.it/dgs/common-core> (2013.10.11.)
- <http://secola.org/about.htm> (2013.10.11.)
- <http://www.era.int> (2013.10.11.)
- <http://www.uibk.ac.at/zivilrecht/restatement> (2013.10.11.)
- http://ec.europa.eu/magyarorszag/press_room/press_releases/20111011_kozos_adasveteli_jog_hu.htm
- <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2375&dsmid=14276>
- www.eur-lex.europa.eu
- www.europa.eu
- www.ec.europa.eu
- <http://www.europarl.europa.eu/>
- www.curia.europa.eu
- http://www.allenoverly.com/SiteCollectionDocuments/AO_Response_to_MoJ_CESL_Call_for_Evidence_10853.pdf
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1165:FIN:EN:PDF>

- <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/M%E1ty%E1s%20Imre.pdf>
- <http://www.out-law.com/en/articles/2012/november/government-outlines-opposition-to-pan-eu-contract-law-plans/>
- <http://www.out-law.com/en/articles/2013/january/mps-back-government-over-common-european-sales-law-stance-and-question-legal-basis-for-proposed-regime/>